МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
евет

АРАДУВЛ 1923-ча шера дениз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 95 (2616) | КIиранди, 26 ноябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

Новкъост Н. С. Хрущев Новосибирске

НОВОСИБИРСК, 24 ноябрь, (ТАСС). КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР-а Министрий Совета Председатель нов. Н. С. Хрущев тахан Новосибирске кхаьчав, СибарегIен юрта боахама болхлой совещане дакъа лаца. Цунца баьхкаб КПСС ЦК РСФСР Бюро председатела хьалхара заместитель Г. И. Воронов, РСФСР Министрий Совета председатель Д. С. Полянский.

* * *

Новосибирске 24 ноябре делкъа ха хилалехьа СССР-а Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев Финляндски Республика Президентаца У. К. Кекконенаца вIашагIкхийтта а хилар, укх шера 30 октябре Советски Союза правительства Финлянде правительствага яхьийтача нотаца дувзаденнача дешай хьакъехьа къамаьл а дир. Къайле йоацаш, дувцар вIаши кхетадеш, цIенча дегца вIаши тешаш чакхдаьлар къамаьл.

Къамаьл деча фински оагIорахьара хилар У. К. Кекконенаца баьхка Финлянде кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. Карьялайнен, Финлянде СССР-ера посол Э. Вуори, Финлянде МИД канцеляре начальника декхараш кхоачашдер Я. Халлама, президента канцеляре начальник К. Вестерхольм, кхыбараш а.

Къамаьл деча советски оагIорахьара хилар СССР-а кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель А. А. Соболев, СССР-а Финляндера посол А. В. Захаров, СССР-а МИД Скандинавски мехкий отдела заведующи Н. М. Луньков.

Советски Союза Коммунистически парте
УСТАВ

Советски Союза Коммунистически парти я, СССР болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце хьалха латта, эггара кхеташагIа дола дакъа цун ший лоIамах вIашагIтохаш йола, советски халкъа денал дола, хало а оатто а ейна чIоагIъенна авангард.

Болхлой класса хьалха латта отряд санна, В. И. Ленина вIашагIъеллача Коммунистически парте хьабенаб къовсама сийлахь никъ, болхлой класси къахьегаш бола ахархойи Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяларга, СССР-е пролетариата диктатура оттаярга боалабаьб. Коммунистически парте хьалхленца Советски Союзе дIаяьхай эксплуататорски классаш, хьа а хиннай чIоагI а еннай советски общества моральнии политическии цхьоагIо. Социализм йизза а хоадам боллаш а котъяьннай. Коммунистически партех, болхлой класса партех, хIанз дерригача советски халкъа парти хиннай.

Парти халкъа яхаш а халкъа гIулакх деш а я. Из я общественно-политически организаце лакхехьара форма, советски обществана кулгалдеш а лостам телаш а бола низ. Парте кулгалду советски халкъо хIама хьадеш беча сийлахь-боккхача балха, юххера де лаьрхIар кхоачашде — коммунизм котъяккхара — лоаттабу цун къовсам вIаштIехьбаьккхача, плана боарамерча, Iилман лард йолча оамалехьа а берзабу.

КПСС ший болх вIашагIболл партийни вахара ленински нормаш хадданза нийса лелаяра коллективни кулгалдара принципа, парте чура демократи, коммунистий хьинари самодеятельностьи, критикеи самокритикеи масса оагIорахьара дегIайоалаяра ларда тIа.

КПСС вахара дохаргдоаца закон — идейнии организационни цхьоагIо, цун мугIараш бутув хилар, берригача коммунистий лакхара сакхетамера дисциплина. МоллагIа яле а фракционности групповщинеи хилар тарлуш дац марксистско-ленински партийностаца, парте хиларца.

КПСС берригa болх лелабу марксистско-ленински хьехамца, цун ларда тIа кийчъяьча коммунистически общество хьалъеча ханара парте керттера декхараш шийна чухь белгалдаьхача Программаца.

Марксизм-ленинизм творчески дегIа а йоалаеш, КПСС чIоаггIа къовсам лоаттабу моллагIча тайпара а революционни теорена кIоаргга хийра йола ревизионизми догматизми гучаювлара духьал.

Советски Союза Коммунистически парти — дунен халкъий коммунистическии болхлойи боламцара дIакъаста йиш йоаца, цунах доалла дакъа. Из чIоагIа латт пролетарски интернационализма шоаш нийса хилар хьахьекхача марксистско-ленински принципаш тIа, хьинаре новкъостал ду дунен халкъий берригача коммунистическии болхлойи болама цхьоагIо, дерригача мехкашкарча коммунистий сийлахь-доккхача эскарцара вежарлен бувзамаш чIоагIде.

I.
Парте членаш, цар декхараши бокъонаши

1. КПСС член хила йиш я парте Программеи Устави къоабалдеш, коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш, цхьан партийни организаце болх беш, парте решенеш кхоачашъеш, членски взносаш телаш вола Советски Союза моллагIа гражданин.

2. Парте член декхарийла ва:

а) коммунизма материально-технически база хьалъяра къовсам лоаттабе, къахьегам коммунистически хьисапе лелабара хьокхам луш хила, къахьегама овсарле лакхъе, дерригa керда, прогрессивни дар дIадоладеш хила, хьалха латта опыт хьаллаца а йоаржае а, техника Iомае, ший квалификаци тоае, общественнии социалистическии доалахье — Советски Даьхе низ болаш а тоаенна а хилара лард — лорае а совъяккха а;

б) парте решенеш чIоаггIа а хадданза а кхоачашъе, парте политика наха дIайовзийта, халкъацара парте бувзамаш чIоагIдараи шердараи новкъостал де, наьха йоакхо а терко а еш хила, къахьегамхоша дIадехараш а царна эшараш а ший ханнахьа теркалде;

в) мехка политически вахаре, паччахьалкхен гIулакхашта доал деча, боахами культуреи хьалъеча хьинаре дакъа лаца, общественни декхар кхоачашдеча хьокхам луш хила, коммунистически общественни отношенеш дегIайоалае а чIоагIъе а новкъостал де;

г) марксистско-ленински теори Iомае, ший идейни боарам лакхбеш хила, коммунистически общества саг кийчвара, кхетавара новкъостал де. Буржуазни идеологех моллагIа гучадувларашца, частнособственнически психологех юхедисарашца, религиозни предрассудкашца, кхыдолча дIаяхача ханах юхедисача воча гIулакхашца хоадам боллаш къовсам лоаттабе, коммунистически морала принципаш лелае, шийдарел лакхагIа общественни хьашташ лоаттаде;

д) социалистически интернационализмаи советски патриотизмаи идеяш къахьегаш болча наха юкъе хьинаре чакхъяха, национализмахи шовинизмахи юхедисарашта духьал къовсам лоаттабе, СССР халкъий доттагIал, советски халкъа социалистически лагера мехкашкарча халкъашцара, дерригача мехкашкарча пролетарашцареи къахьегамхошцареи вежарлен бувзамаш дешаца а гIулакхаца а чIоагIдара новкъостал деш хила;

е) парте идейнии организационнии цхьоагIо мамогга чIоагIъе, коммуниста сийлахь-йоккха цIи лелае мегаргбоаца нах цун мугIарашта юкъе бахкарах парти лорае, партенеи халкъаи хьалхашка харц ца лувши цIенеи хила, фийлал йолаш хила, партийнии паччахьалкхени къайле лорае;

ж) критикеи самокритикеи дегIайоалае, кхоачамбоацараш эйххьаза гучадаха а уж дIадаха гIерташ хила а, парадноста, сонта валара, хIаманна сагота ца хилара, местничествана духьал къовсам лоаттабе, критика IотоIае гIертача моллагIчоа а хоадамболлаш хIама тохаш, партенеи паччахьалкхеннеи зе деш долча моллагIча гIулакхашта духьал хила, царех лаьца партийни органашка, КПСС ЦК кхаччалца, хоамаш де;

з) цар политическии гIулакхийи дикалга хьежжа кадраш нийса хьакъоастаярах йола парте лини хадданза кхоачашъе. Кадраш хьакъоастаяреи кхетамцакхеяреи ленински принципаш телхаерашца моллагIча тайпара дале а, машар боацаш хила;

и) парте берригa членаш цхьатарра лелае декхарийла бола партийнии паччахьалкхени дисциплина лелае. КарагIдийннарашкеи царгарча посташкеи хьежжа доацаш берригача коммунисташта цхьа дисциплинеи цхьа закони да парте.

к) СССР оборонни низ чIоагIбара масса оагIорахьара новкъостал деш хила, машари халкъашта юкъера доттагIали бахьан кIаьд ца луш къовсам лоаттабе.

3. Парте члена бокъо я:

а) партийни органашка харжа а хержа хила а;

б) партийни собранешка, конференцешка, съездашка, партийни комитетий заседанешка, партийни кепайоазон тIа парте политикаи практически балхеи дешаш паргIатта дувца, предложенеш увттае, шийна хетар гуччахьа дIаала а организаце решени тIаэццалца из чакхдаккха гIерта а;

в) партийни собранешка, конференцешка, съездашка, комитетий пленумашка моллагIча коммуниста критика е, цун карарча гIулакхага ца хьожаш. Критика IотеIаеши, критика ярах гIерташи бола нах чIоаггIа партийни бехктокхаме оза беза, КПСС мугIарашкара дIабахарга кхоачаш;

г) партийни собранешка, бюрои комитетийи заседанешка цун балхах е поведенех дола дош дувцача хана тIа хила;

д) моллагIча партийни инстанце, КПСС ЦК кхаччалца, дош тIадахьа, заявленеши предложенеши тела а ше тIадехьача деша доагIа жоп хьадеха а.

4. Парте хьаэцар алхха индивидуальни порядках ду. Парте членалла хьаэц сакхетам бола, хьинар дола, коммунизма гIулакха мутIахьа бола болхлойи, ахархойи, интеллигенце викалаши. Керда членаш хьаийбу оттаяь кандидатски стаж чакхъяьккхача кандидатех.

Парте хьаийбу 18 шу даьнна нах, 20 шу даланза бола кагирхой парте боагIа алхха ВЛКСМ гIолла.

Кандидатех парте членалла хьаэцара порядок:

а) парте членалла боагIараша тIаяхь кхаь шерал кIезигагIа йоацаш партийни стаж йолча, цхьана производственни а общественни а балха хиларца, цхьан шерал кIезигагIа доацаш шоаш рекомендацеш луш бараш бовзаш болча, КПСС кхаь члена рекомендаци.

Хьалхара белгалдаккхар. ВЛКСМ членаш парте хьаэцача хана ВЛКСМ районни, городской комитета рекомендаци парте цхьан члена рекомендаце лоархIам болаш я.

ШоллагIа белгалдаккхар. КПСС ЦК членашеи членалла болча кандидаташеи рекомендацеш телац;

б) парте хьаэцара дош дувца а дувц, къоаста а ду юххьанцарча партийни организаце юкъарча собране; цун решени низе хул парте райкомо, хIаьта районашта йийкъа йоацача городашка — парте горкомо чIоагIъяьчул тIехьагIа.

Парте хьаэцара дош дувцача хана рекомендацеш еннараш тIа хиланза баргбоацаш бац;

в) хьалха кхыча мехкашкарча коммунистическии болхлойи партей членаш хинна СССР гражданаш Советски Союза Коммунистически парте хьаэц КПСС ЦК увттаеча правилех.

Хьалха кхыча партешка хинна нах КПСС хьаэц, кхыбараш санна, бакъда обкома, крайкома, союзни республика компарте ЦК чIоагI а беш.

5. Рекомендацеш лураш партийни организацешта хьалхашка бехктокхаме ба шоаш рекомендацеш еннарий политически гIулакхий, дикала характеристика объективни хилара.

6. Парте членалла водачун партийни стаж лоархI юххьанцарча партийни организаце юкъарча собране из кандидат парте членалла хьаэцарах йола решени яьча дийнахьа денз.

7. Парте членийи членалла болча кандидатийи учета а уж цхьан организацера вокх организаце бахара а порядок оттаю КПСС ЦК йоаггIаш йолча инструкцешца.

8. Бехказло а йоацаш кхаь бетта членски взносаш яланза волча парте члена е членалла волча кандидата дош юххьанцарча партийни организаце дувца деза. Нагахьа санна цу парте члено е членалла волча кандидата партийни организацецара бувзам фактически хоадабаь хиннабале, из партера дIаваьннарг лоархI, хIаьта партийни организаце цунах йола решени тIа а ийце чIоагIъяйта парте райкома е горкома тIахьу.

9. Устава декхараш кхоачаш ца дича, кхыдола харцахьара хIамаш дича парте член е членалла вола кандидат бехктокхаме оз, хIаьта цунна бехк бе йиш я: на вид оттавар, выговор (строги выговор), учетни карточка тIа дIа тIа а хьош выговор (строги выговор). Партийни бехк бара лакхагIа йола мера я партера дIаваккхар.

Де эшаш хуле партийни бехк бара хьисапе парте член цхьан шерага кхоачаш йолча хана кандидаталла воаккхилга де йиш я партийни организаце. Парте член кандидаталла ваккхарах йола юххьанцарча партийни организаце решени парте райкомо е горкомо чIоагIъе еза. Оттаяь ха йистеяьлча кандидаталла ваьккхар парте членалла хьаэц юкъарча бокъонех, хьалха хинна партийни стаж юхе а юс цун.

Лоадам боаццача бехкашта новкъосташха критика еш, партийни порицани, предупреждени е указани еш партийни наькъаца кхетавари хьатохари хила деза.

Партера дIаваккхарах дола дош къоастадар чIоагIа терко еш, коммуниста беш бола бехк мел нийса ба бокъонца хьежа де деза.

10. Коммунист партера дIаваккхара дош къоастаду юххьанцарча партийни организаце юкъарча собране. Партера дIаваккхарах йола юххьанцарча партийни организаце решени тIаийцарг лоархI, нагахьа санна собране хиннарий кхаь даькъах ши дакъа болча парте членаша цунна тIехьа голосовани яь яле, хIаьта парте райкомо е горкомо чIоагIъ а ю. Партера дIаваккхарах йола райкома, горкома решени из обкомо, крайкомо, союзни республика компарте ЦК чIоагIъяьчул тIехьагIа низе хул.

КПСС дIаваккхарах йола решени обкомо, крайкомо е союзни республика компарте ЦК чIоагIъяьлцца партийни билет е кандидатски карточка коммунистага шийга дус, хIаьта къайлача партийни собранешка аха бокъо а я цун.

Партера дIаваьккхачун бокъо я шин бетта йолча хана лакхехьарча партийни органашка, КПСС ЦК кхаччалца, апелляци яла.

11. Союзни республика компарте ЦК, парте крайкома, обкома, окружкома, горкома, райкома членаши членалла бола кандидаташи, хIаьта иштта ревизионни комиссей членаши партийни бехктокхаме озара дош юххьанцарча партийни организацешка дувц.

Цу партийни комитетий членашта, членалла болча кандидаташта, ревизионни комиссей членашта бехк барах йола партийни организацей решенеш дилла а йолча порядках тIаэц.

КПСС дIаваккхарах йола партийни организацей предложенеех хоам бу из коммунист член волча, йоаггIаш йолча партийни комитетага. Союзни республика компарте ЦК, крайкома, обкома, окружкома, горкома, райкома членаши членалла бола кандидаташи, ревизионни комиссей членаши партера дIабахарах йола решени тIаэц йоаггIаш йолча комитета пленуме, кхаь даькъах ши дакъа совгIа болча цун членаша голосовани а еш.

КПСС Центральни Комитета член, членалла вола кандидат, Центральни Ревизионни Комиссе член партера дIаваккхарах дола дош къоастаду парте съездо, хIаьта съездашта юкъерча хана — ЦК Пленумо, кхаь даькъах ши дакъа совгIа бола Центральни Комитета членаш тIехьа а болаш.

12. Нагахьа, санна парте члено уголовни порядках бехк бе йиш йолаш зулам даь дале из партера дIа а воаккх Законага хьежжа бехктокхаме а оз.

13. Партера дIабаьхарий е бехк баь барий апелляци, хIаьта иштта партера дIаваккхарах йола партийни организаце решенеш къоастаю йоаггIаш йолча партийни органашка уж хьакхаьчачул тIехьагIа беттал тIех йоацача хана.

II.
Парте членалла бола кандидаташ

14. Парте болхараш КПСС Программеи Устави довза а парте членалла баха кийчбала а эшаш йолча кандидатски стажах чакхбоал. Партийни организаце новкъостал де деза кандидата КПСС членалла ваха, хIаьта цун ший гIулакхаш тахка а деза.

Кандидатски стаж оттаю цхьан шера.

15. Кандидаталла хьаэцара порядок а (индивидуальни хьаэцар, рекомендацеш тIаяр, хьаэцарах йола юххьанцарча организаце решени а из чIоагIъяр а) парте членалла хьаэцар санна я.

16. Кандидатски стаж чакхъяьлча юххьанцарча партийни организаце хьожа а хьож къоаста а ду кандидат парте членалла хьаэцара дош. Нагахьа санна кандидатски стажах волча хана кандидата ше дикача гIулакхашца хьахьекха веце, ший гIулакхашка диллача КПСС членалла хьаэца мегаргвоацаш вале, партийни организаце решени ю из парте членалла хьаэцара отказ деш, хIаьта из решени парте райкомо е горкомо чIоагIъяьчул тIехьагIа КПСС членалла волча кандидаталара дIаваьннарг а лоархI из.

17. Парте членалла болча кандидаташа партийни организаце берригача балхаца дакъа а лоац партийни собранешка совещательни голоса бокъо йолаш а ба. Парте членалла бола кандидаташ кулгалдеча партийни органашка, партийни конференцейи съездийи делегаталла хержа хила йиш яц.

18. КПСС членалла болча кандидаташа партийни взносаш тел парте членаша теллача боарамех.

III.
Парте организационни строени, парте чура демократи

19. Парте организационни строене керттера принцип демократически централизм я, из да:

а) лохера лакхе кхаччалца парте эррига кулгалду органаш хоржаш хилар;

б) партийни органаша шоай партийни организацешта хьалхашкеи, лакхе латтача органашта хьалхашкеи хан-ханнахьа отчеташ тела езаш хилар;

в) чIоаггIа партийни дисциплинеи кIезигагIа барш дукхагIа бараша яхар де дезаш хилари;

г) лакхерча органий решенеш лохера яраша йизза кхоачашъянза яргйоацаш хилар.

20. Парти хьалъю территориально-производственни признаках: юххьанцара организацеш вIашагIъехк коммунисташ болх беш болчча моттигашка, хIаьта территоре гIолла районий, городий и. кх. я. организацеш хулаш вIашагI а кхет. Укх территоре тIа гIулакх деш йола организаци лакхагIа я, цун доакъошта гIулакх деш йолча эррригача партийни организацейл.

21. Эррига партийни организацеш автономни я моттигера дешаш къоастаде, нагахьа санна уж решенеш парте политика духьала еце.

22. Партийни организаце лакхера кулгалдара орган я: юкъара собрани (юххьанцарча организацешта), конференци (районий, городий, округай, областий, краяй организацешта), съезд (союзни республикай компартешта, Советски Союза Коммунистически партена).

23. Юкъарча собране, конференце е съездо хорж, исполнительни органаш а партийни организаце беча берригача балха кулгалдеш а йола бюро е комитет.

24. Партийни органаш хорж къайлагIа кхадж тоссаш. Парте берригa членаш хоржамаш долча хана боарам боаццаш бокъо йолаш ба кандидаташ юха баха а царна критика е а. ХIара кандидатурана шишийна тасса беза кхадж. Хержа лоархI кандидаташ, нагахьа санна собране, конференце, е съезде дакъа лоацарех аханел дукхагIа бараша царна тIехьа кхадж тессабале.

25. Партийни органаш хоржаш цар состав хадданза керда яхара а кулгалдара преемственноста а принцип лелаю.

ХIара аргIан хоржамашка КПСС Центральни Комитетеи цун Президиумеи состав кердайоах диълагIча даькъал кIезигагIа йоацаш. Президиума членаш харжац, бокъонга диллача, вIаштта кхозза мара. Ужаш е вожаш парте деятелаш, массане лоархIаш, авторитет йолаш, лакхара политическии, организаторскии, кхыдолеи гIулакхаш доахкаш хиларах хьалхле лелаеча органашка хержа хила йиш я вIаштта кхы дукхагIа йолча ханна а. Цу тайпара моттиг нийсъелча воаггIаш вола кандидат хержарг лоархI, нагахьа санна къайлагIа кхадж тоссаш цунна тIехьа диъ даькъах кхаь даькъал кIезигагIа боацараша кхадж тессабале.

Союзни республикай компарте ЦК, крайкомий, обкомий состав хIара аргIан хоржамаш долаш кхоалагIча даькъал кIезигагIа йоацаш кердайоаккх; парте окружкомий, горкомий, райкомий, юххьанцарча партийни организацей парткомаш е бюро — аханега кхаччалца. Из деш цу кулгалдеча партийни органий членаш вIаштта кхозза мара хержа хила йиш яц. Юххьанцарча партийни организацей секретараш вIаштта шин созывах мара харжа йиш яц.

Политическии деловойи гIулакхашка хьежжа кулгалдеча органий составе из е кхы болхло харжа йиш я собране, конференце, съезда кхы дукхагIа йолча ханна а. Цу тайппара моттиг нийсъелча из харжа кхадж тоссача дакъа лоацача коммунистий диъ даькъах кхо дакъа цунна тIехьа хила деза.

Кулгалдеча партийни органий составера, уж цига хилара йола ха чакхъяларца дIабаьнна парте членаш кхы а хержа хила йиш я тIехь-тIадоагIа хоржамаш долаш.

26. КПСС ЦК члени КПСС ЦК членалла вола кандидати ший берригача балхаца, парте шийх тийша тIадилла гIулакх кхоачашдеш хила веза. Нагахьа санна КПСС ЦК члено е членалла волча кандидато ший сий доадеш дола гIулакх дича Центральни Комитета составе хила йиш яц из. КПСС ЦК составера ЦК член, членалла вола кандидат дIаваккхарах дола дош Центральни Комитета Пленуме къайлагIа кхадж тоссаш къестаду. Решени тIаийцарг лоархI, нагахьа санна КПСС ЦК берригача члений кхаь даькъах шин даькъал кIезигагIа боацараша цунна тIехьа кхадж тоссе.

Союзни республика компарте ЦК, парте крайкома, обкома, окружкома, горкома, райкома член, членалла вола кандидат партийни органа состава юкъера ваккхарах дола дош йоаггIаш йолча комитета пленуме къоастаду. Решени тIаийцарг лоархI, нагахьа санна къайлагIа кхадж тессача цу комитета члений кхаь даькъах шин даькъал кIезигагIа боацараша цунна тIехьа кхадж тессабале.

Нагахьа санна Центральни Ревизионни Комиссе члено парте шийх тийша тIадилла доккха гIулакх кхоачаш ца дойя из комиссе составера дIаваккха веза. Из дош къоастаду Центральни Ревизионни Комиссе заседане. Решени тIаийцарг лоархI, нагахьа санна ер е вож Центральни Ревизионни Комиссе член цун состава юкъера ваккхара тIехьа къайлагIа кхадж тессача, Центральни Ревизионни Комиссе члений кхаь даькъах шин даькъал кIезигагIа боацараша кхадж тессабале.

Республикай, краяй, областий, округай, городий, районий партийни организацей ревизионни комиссей членаш цу комиссе состава юкъера бахарах дола дош, партийни комитетий членаштеи членалла болча кандидаташтеи оттаяьча порядках, йоаггIаш йолча комиссей заседанешка дувц.

27. Къаьст-къаьстача партийни организацешка е эррригача парте, партийни политика дешаш паргIата а доагIача бесса а дувцар, парте членах яккха йиш йоаца бокъо а парте чурча демократе лоархIамера принцип а я. Алхха парте чурча демократе ларда тIа йоаржаяь хила еза критикеи самокритикеи, механически а йоацаш сакхетам болаш йола дисциплина чIоагIъяь а хила еза.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

Советски Союза Коммунистически парте Устав

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Къаьст-къаьстача организацей е ерригача парте хила йиш я къовсаме долча а къаьгга кхеталуш доацача а дешашта дискуссеш.

Ерригпарте дискусси хиланза яргйоацаш я:

а) нагахьа санна областеи республикаи масштабах йолча массехк партийни организацеша из хиланза яргйоацаш лоархIе;

б) нагахьа санна ЦК чухь партийни политика лоархIамегIа долча дешашта кхоачам хиллал бола дукхагIа бараш цхьа барт болаш ца хуле;

в) нагахьа санна КПСС ЦК политика цу е кхыча дешашта ерригача партеца дага яла лаьрхIача.

Шерра дискусси, къаьстта партийни политика дешашта ерригсоюзни масштабах еш йола дискусси, е еза парте члений уйлаш паргIатта гучайоахилга Iалашдергдолаш, парте цхьоагIо йохаеш йола фракционни группировкаш хьае гIерта, парти шин даькъа екъа гIерта могаргдоацаш дола гIулакх оттадеш.

28. Партийни кулгалдара лакхагIа йола принцип я коллективность — партийни организаце лерттIа болх бара, кадраш нийса кхеяра, коммунистий хьинари самодеятельностьи дегIайоалаяра хиланза даргдоаца хьал. Культ личности цунца ювзаенна парте чура демократи телхаелгеи парте ла йиш йолаш дац, партийни вахара ленински принципашца тарлуш дац.

Коллективно кулгалдаро тIадиллача гIулакха персонально бехктокхаме хилара кIалхара бахац болхлой.

29. Союзни республикай компарте ЦК, парте крайкомаша, обкомаша, окружкомаша, горкомаша, райкомаша шоай балхах лаьца съездаштеи конференцештеи юкъерча хана хадданза информацеш ю партийни организацешта.

30. Парте лоархIамегIа йола решенеш ювца а уж кхоачашъяра эша практически гIулакхаш белгалдаха а, хIаьта иштта моттигерча вахара дешашка хьажа а гулъю районий, городий, округай, областий, краяй партийни организацейи союзни республикай компартейи актива собранеш.

IV.

Парте лакхера органаш

31. Советски Союза Коммунистически парте лакхера орган съезд я. АргIан съездаш гулъю Центральни Комитето диъ шерал дукхагIа ха юкъе ца йолийташ цкъа. Партийни съезд гулъяр а ден порядок а дIакхайкаю съезд хилалехьа кIезигагIа яле а цхьа бутти ах бутти ха хьалха. АргIан йоаца (чрезвычайни) съездаш гулъю парте Центральни Комитето ший инициативах е тIеххьара партийни съезд йолча хана хиннача берригача парте члений кхоалагIча даькъал кIезигагIа боацараша дIадехарах. АргIан йоаца (чрезвычайни) съездаш гулъю шин бетта йолча хана. Съезд бокъонца лоархI, нагахьа санна парте берригача членех аханел кIезигагIа боацарий викалаш цига хуле.

Парте съезде болхача викалий нормаш Центральни Комитето увттаю.

32. Нагахьа санна парте Центральни Комитето аргIан йоаца (чрезвычайни) съезд 31-ча пункта тIа белгалъяьча хана гул ца йой, аргIан йоаца (чрезвычайни) съезд гулъяр дIадийхача организацей бокъо я, аргIан йоаца (чрезвычайни) съезд гулъяра хьакъехьа парте Центральни Комитета яраш санна бокъонаш йола организационни комитет вIашагIйолла.

33. Съезде:

а) ла а дувгI чIоагI а ю Центральни Комитета, Центральни Ревизионни Комиссе, кхыйолча центральни организацей отчеташ;

б) хьож, хувц, чIоагIъю парте Программеи Устави;

в) чурча а арахьарча а политика дешаех бола парте никъ белгалбу, хьожа а хьож къеста а ду коммунизм хьалъяра лоархIамегIа дола дешаш;

г) Центральни Комитети Центральни Ревизионни Комиссии хорж.

34. Центральни Комитети Центральни Ревизионни Комиссии хорж съездо оттаьйча составах. Нагахьа санна, ЦК член юкъера воале, цун состав кхоачашъю съезде КПСС ЦК членалла хержача кандидатех.

35. Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето съездашта юкъерча хана хьалхле лелаю парте, моттигерча партийни органий берригача балха, кулгалду кадраш къоастаелга, дIанийсъелга кхоачашду, центральнии пачхахьалкхени къахьегамхой общественни организацей балха лостам тел царна чурча партийни группашка гIолла, парте тайп-тайпара органаш, учрежденеш, предприятеш хьаю, цар балха кулгалду, цун тIахьожамца болх беш йола центральни газетийи журналийи редакцеш хьежаю, партийни бюджета средстваш дIанийсъю, из кхоачашъяра тIахьожам лоаттабу.

Кхыча партешца леладеча гIулакхашка КПСС викал я Центральни Комитет.

36. КПСС ЦК хан-ханнахьа ший балхах информацеш тел партийни организацешта.

37. КПСС Центральни Ревизионни Комиссе ревизи ю парте центральни органашка дешаш сиха а нийса а чакхдахара, КПСС Центральни Комитета кассанеи предприятештеи.

38. КПСС ЦК кхы кIезигагIа йоацаш ялх бетта цкъа пленарни заседани ю. ЦК членалла бола кандидаташ ЦК Пленумий заседанешка хул совещательни голоса бокъо йолаш.

39. Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето хорж: Пленумашта юкъерча хана ЦК балха кулгалде — Президиум; денна беча балха кулгалде, керттерча даькъе кадраш хьакъоастае а решенеш кхоачашъярга хьажар вIаштIехьдаккха а — Секретариат; вIашагIйолл РСФСР йола КПСС ЦК Бюро.

40. Советски Союза Коммунистически парте ЦК вIашагIйолл Партийни ТIахьожама Комитет.

КПСС ЦК-ара Партийни ТIахьожама Комитет:

а) КПСС членашеи членалла болча кандидаташеи партийни дисциплина мишта лелаю хьож, парте Программеи Устави, партийни а пачхахьалкхен а дисциплина телхаяра бехке бола коммунисташ, хIаьта иштта партийни мораль телхаераш бехктокхаме оз;

б) Союзни республикай ЦК, парте краяй а областий а комитеташа партера дIаваккхарахи партийни бехк барахи яьча решенешта йола апелляцеш къестаю.

V.

Республикай, краяй, областий, округай, городий, районий парте организацеш

41. Республикай, краяй, областий, округай, городий, районий партийни организацеша а цар комитеташа а шоай болх КПСС Программаи Уставои яххача тайпара лелабу, республике, крае, областе, округе, городе, районе парте политика кхоачашъяра берригa болх чакхбоах. КПСС Центральни Комитета директиваш кхоачашъелга вIаштIехьдоах.

42. Парте республикай, краяй, областий, округай, городий, районий организацей, кулгалдеча цар органий керттера декхараш да:

а) наха юкъе политическии организаторскии болх бар, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара, промышленнии юртбоахамеи производство мамогга дегIайоалаяра, пачхахьалкхен планаш кхоачашъяра а тIеххоачашъяра а уж оарцагIбахар; къахьегамхой материальни вахара хьали культурни боарами хадданза лакхбара йоакхо яр;

б) идеологически болх, марксизма-ленинизма пропаганда вIаштIехьъяккхар, къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбар, моттигерча кепайоазона, радиона, телевиденена кулгалдар культурно-просветительни учрежденей балха тIахьожам лоаттабар;

в) Советашта, профсоюзашта, комсомола, кооперацена, кхыйолча общественни организацешта, царна чурча партийни группашка гIолла кулгалдар, кхы а дукхагIа къахьегамхой цу организацей балха юкъеозар, социалистически пачхахьалкхенгара доалашдоалаш коммунистически общественни самоуправленега довлара хиланза даргдоаца хьал из хиларга хьежжа наьха самодеятельностьи хьинари дегIадоаладар.

Партийни организацеша советски, профсоюзни, кооперативни, кхыйолча общественни организацей гIулакхаш шоашта дIа тIа ийдац, хIаьта партийнии кхыйолчеи органий функцеш вIашагIъийтац, балха тIехь ца эшаш йола параллелизм хилийтац:

г) кулгалдеш йола кадраш хьакъоастаяри дIанийсъяри, коммунистически идейноста, цIенеи бакълувши хилара, тIадиллача гIулакха партена а халкъа а хьалхашка чIоаггIа бехктокхаме хилара уйланца уж хьалкхеяри;

д) партийни болх бе, штате боацача болхлой хьисапе, общественни балха порядках коммунисташ шерра юкъеозар;

е) шоай республике, крае, областе, округе, городе, районе парте тайп-тайпара учрежденеши предприятеши вIашагIйохкар, цар балха кулгалдар; шоай организаце парте средстваш дIанийсъяр; хадданза ший балхах лакхе латтача партийни органа информаци яри цунна хьалхашка отчет телари.

Республикай, краяй, областий парте организацей кулгалду органаш

43. Областа, края, республика партийни организацей лакхехьара орган я областа, края партийни конференци е союзни республика компарте съезд, хIаьта царна юкъерча хана — областной комитет, краевой комитет, союзни республика компарте ЦК.

44. Областной, краевой аргIан конференци е союзни республика компарте аргIан съезд гулъю областной, краевой комитето, союзни республика компарте ЦК шин шера цкъа, хIаьта аргIан йоацараш (чрезвычайни яраш) — областной, краевой комитета, союзни республика компарте ЦК решенех е областной, краевой, республикански партийни организаце чуйоагIача организацей берригача члений кхоалагIча даькъо дIадехарах. Областашта йийкъа йолча Союзни республикай (Украина, Белоруси, Казахстан, Узбекистан) компартей съездаш диъ шера цкъа гулъе мегаргья.

Областной, краевой конференце, союзни республика компарте съезде болхача викалий нормаш йоагIаш йолча партийни комитето оттаю.

Областной, краевой конференце, союзни республика компарте съездо ладувгI областной, краевой комитета, союзни республика компарте ЦК, ревизионни комиссе отчеташка, шоай лоIамах кхыдола парти, боахам, культура хьалъяра дешаш дувц, областной, краевой комитет, союзни республика компарте ЦК, ревизионни комисси, КПСС съезда делегаташ хорж.

45. Областной, краевой комитеташа, союзни республикай компартей ЦК-ша бюро а цунца цхьана комитета секретараш а хорж. Секретарашта пхе шерал кIезигагIа йоацаш партийни стаж хила еза. Комитетий Пленумашка чIоагIбу иштта партийни комиссей председателаш, цу комитетий отделий заведующеш, партийни газетийи журналийи редактораш.

Денна хьалхашка увттача дешашка хьажа а решенеш кхоачашъярга хьажа а парте обкомашка, крайкомашка, союзни республикай компартей ЦК вIашагIйохка йиш я секретариаташ.

46. Областной, краевой комитета, союзни республика компарте ЦК пленум гулъю кхы кIезигагIа йоацаш биъ бетта цкъа.

47. Областной, краевой комитето, союзни республика компарте ЦК кулгалду округай, городий, районий партийни организацешта, цар балхага хьож, хан-ханнахьа округий, городий, районий парте комитетий отчеташка ладувгI.

Краяшта, союзни республикашта чуйоагIача автономни республикай, хIаьта иштта автономни а кхыйолча а областий партийни организацеша болх бу краевой комитетий, союзни республикай компартей ЦК хьалхленца.

Округай, городий, районий (юрташкарча а городашкарча а) парте организацей кулгалду органаш

48. Округа, города, района партийни организаце лакхехьара орган я округа, города, района комитето, кхы кIезигагIа йоацаш шин шера цкъа гулъеш йола, хIаьта аргIан йоаца — комитета решенех е йоагIаш йолча парте организаце чубоагIача парте берригача члений кхоалагIча даькъо дIадехарах гулъеш йола округа, города, района партийни конференци е коммунистий юкъара собрани.

Округа, города, района конференце (собране) ладувгI комитета, ревизионни комиссе отчеташка, шоашта бакъахьа хета — кхыдола парти, боахам, культура хьалъяра дешаш дувц, округа, города, района комитет, ревизионни комисси, областа, края конференце е союзни республика компарте съезда делегаташ хорж.

Округай, городий, районий конференцешка болхача викалий нормаш йоагIаш йолча партийни комитето оттаю.

49. Округа, города, района комитето бюро а цунца цхьана комитета секретараш а хорж, иштта комитета отделий заведующеш, газетий редактораш чIоагIбу. Округа, города, района комитета секретара кхаь шерал кIезигагIа йоацаш партийни стаж хила еза. Комитетий секретараш чIоагIбу обкомо, крайкомо, союзни республика компарте ЦК.

50. Округа, города, района комитето вIашагI а тох, чIоагI а ю юххьанцара партийни организацеш, кулгалду цар балха, парторганизацей балхах йолча отчеташка хан-ханнахьа ладувгI, коммунистий учет лелаю.

51. Округа, города, района комитета пленум гулъю кхы кIезигагIа йоацаш кхаь бетта цкъа.

52. Округа, города, района комитета штате боаца инструктораш ба, партийни балха тайп-тайпарча дешашта хадданза е ханна йола комиссеш вIашагIъехк, общественни хьисапе партийни комитета балха коммунисташ юкъеозара кхыйолча формаех пайда эц.

VI.

Парте юххьанцара организацеш

53. Парте лард юххьанцара организацеш я.

Юххьанцара партийни организацеш вIашагIъехк парте членаш болх беш болча моттигашка — заводашка, фабрикашка, совхозашка, кхыйолча предприятешка, колхозашка, Советски Эскара доакъошка, учрежденешка, дешара заведенешка и кх. я., кхаьннел кIезигагIа боацаш парте членаш цига бале. Иштта вIашагIйохка йиш я коммунисташ бахача моттигашка юрташкеи домоуправленешкеи территориальни юххьанцара парторганизацеш.

54. Предприятешка, колхозашка, учрежденешка 50-нел совгIа парте члени кандидати волча моттигашка бIарччача юххьанцарча партийни организаце чухь райкома, горкома, окружкома бокъонах вIашагIйохка йиш я партийни организацеш цехашка, участкашка, фермашка, бригадашка, отделашка и. кх. я.

Цехий, участкай и. кх. я. организацешта чухь, хIаьта иштта 50-нел кIезигагIа члени кандидати волча юххьанцарча парторганизацешта чухь вIашагIйохка йиш я бригадашкареи кхыйолча производственни звеношкареи партийни группаш.

55. Юххьанцарча партийни организаце лакхехьара орган я кхы кIезигагIа йоацаш бетта цкъа еш йола партийни собрани.

Йоккхийча, 300 совгIа коммунист чувоагIача, партийни организацешка, юкъара партийни собрани гулъю эшарга хьежжа парткомо оттаьйча хана, е массехк цехий парторганизацеша дIадехарах.

56. Денна бу болх лелабе юххьанцарча цеха партийни организаце, партийни собране оттабаьча боарамах, цхьан шера лаьрхIа бюро хорж. Юххьанцарча а цехий а, 15-нел кIезигагIа парте членаш чубоагIача парторганизацешка бюро ца а хоржаш партийни организаце секретари цун заместители хорж.

Юххьанцарчеи цехийи парторганизацей секретарий цхьан шерал кIезигагIа йоацаш партийни стаж хила еза.

Юххьанцарча, 150-нел кIезигагIа парте членаш чубоагIача парторганизацешка мукъабовлийтача партийни болхлой должносташ увттаяц, бокъонга диллача.

57. Йоккхийча, 300-нел совгIа парте члени кандидати чувоагIаш йолча, предприятешкеи учрежденешкеи, нагахьа эшаш хуле, производственни белгалонаши территори яьржаи хилар а лоархIаш, 100-нел совгIа коммунист чувоагIача организацешка а обкома, крайкома, союзни республика компарте ЦК бокъонах вIашагIйохка йиш я партийни комитеташ, цу предприятей, учрежденей, цехий партийни организацешта юххьанцарча партийни организацей бокъонаш а луш.

Колхозий партийни организацешка партийни комитеташ е йиш я 50 коммунист цига вале.

Партком хорж цхьан шера, хIаьта цун состава дукхал белгалъю юкъарча партийни собране, конференце.

58. Юххьанцарча партийни организацеша шоай болх КПСС Программаи Уставои яххача тайпара лелабу. Духхьал къахьегамхошта юкъе бу цо болх, Советски Союза Коммунистически партена гонахьа уж кхотабу, парте политика чакхъяккха, коммунизм хьалъяр духьа къовсам лоаттабе нах вIаштIехьбоах.

Юххьанцарча партийни организаце:

а) КПСС керда членаш хьаийбу;

б) коммунисташ парте гIулакха мутIахьа хилара, идейни дог тийша хилара, коммунистически морала уйланца хьалкхебу;

в) коммунизм хьалъяра практикаца айхха бувзам а болаш марксистско-ленински теори коммунисташа Iомаергйола гIулакх вIаштIехьдоаккх, моллагIча марксизм-ленинизм ревизионистски хьисапе харцахь яккха, из догматически яшха гIертараштa духьалъувтт;

г) къахьегаме, предприяте, колхоза, учреждене, дешара заведене и. кх. я. общественно-политическии боахамеи вахаре коммунистий авангардни лоархIам лакхбара йоакхо ю;

д) коммунизм хьалъяра аргIан декхараш кхоачашде къахьегамхой вIаштIехьбоах, пачхахьалкхен планаши къахьегамхой декхараши кхоачашде лелаеча социалистически яхье хьалха латт, предприятей, колхозий чура торонаш гучаяхара а, царех дикагIа пайда эцара а, Iилмана, техника карагIдаьннараши хьалха латтарий опыти балха шерра юкъейоалаяра а нах оарцагIбоах, къахьегама дисциплина чIоагIъелга, хадданза къахьегама овсарле лакхъелга, продукце дикал тоаелга вIаштIехьдоах, предприятешкара, совхозашкара, колхозашкара общественни рузкъа лорадара а совдаккхара а йоакхо ю;

е) агитационно-массовии пропагандистскии болх бу, коммунизма уйланца нах кхетабу, пачхахьалкхени общественнии гIулакхашта доал дара навыкаш Iомае къахьегамхошта новкъостал ду;

ж) шерра критикеи самокритикеи йоаржаяра ларда тIа бюрократизми местничествои гучаювлара, пачхахьалкхен дисциплина телхаяра духьал къовсам лоаттабу, пачхахьалкхе Iехае гIертилга соцадайта, предприятешка, колхозашка, учрежденешка хIама бебашха ца хеташ, боахама доал де ца ховш, хIаман кхом ца беш хилара духьалара гIулакхаш леладу;

з) окружкома, горкома, райкома цун берригача балха гIо ду, ший балхах цунна отчеташ тел.

ХIара коммуниста КПСС Программа тIара — коммунизм хьалъечун моральни кодекса тIара — нравственни принципаш ший дерригача вахаре ше лелаелга а къахьегамхошта цо уж дIайовзийталга а вIаштIехьдаккха гIерташ хила еза партийни организаци:

— коммунизма гIулакха мутIахьа, социалистически Даьхе, социализма мехкаш дезар;

— обществана долча берката хьаьнала къахьегар: болх ца бечо, хIама даац;

— общественни рузкъа лорадареи совдаккхареи хIаране йоакхо яр;

— общественни декхар кIоаргга кхетадар, общественни хьашташ телхаделга лоа ца луш хилар;

— коллективизми новкъосталашха вIаши гIо дари: хIаравар массанена тIехьа, берригаш цхьаннена тIехьа;

— наха юкъера гуманни гIулакхаши цар вIаши лархIари: саг сага — доттагIа, новкъост, воша;

— общественнии шийи вахара юкъе хьаьнала а бакълувш а, нравственно цIена, сонта-кура воацаш, доккхал ца дезаш хилар;

— дезала юкъе вIаши лоархIаш хилар, бераш кхетадара йоакхо яр;

— нийсхо ца лелаярца; тунеядстваца, хьаьнала ца вахарца, карьеризмаца, стяжательстваца машар боацаш хилар;

— СССР дерригача халкъий доттагIали вошали хьаллацар, къамийи расовийи дегазал лоа ца ялар;

— коммунизма, машареи халкъа кортамукъалени гIулакха моастагIашца машар ца хилар;

— дерригача мехкий къахьегамхошца, дерригача халкъашца вежарий барт-цхьоагIо хилар.

59. Производственнии торговии предприятей, совхозий, колхозий, хIаьта иштта проектни организацей, конструкторски бюро юкъарчал доаццаш производстваца бувзам болаш йолча Iилма-тохкама институтий юххьанцара партийни организацеш администраце балха тIахьожам лоаттабе бокъо йолаш я.

Министерствай, пачхахьалкхен комитетий, совнархозий, кхыйолча центральни а моттигашкарча а советски, боахама учрежденейи, ведомствайи администраце балха тIахьожам лоаттабара функцеях пайда эцаш йоаца партийни организацеш декхарийла я аппарата болх тоабара чIоаггIа влияни е, тIадиллача гIулакха чIоаггIа бехктокхаме хилара уйланца болхлой кхебе, пачхахьалкхен дисциплина чIоагIъяра, бахача наха гIулакх делга тоадара де доагIар де, бюрократизмацеи волокитацеи хоадам боллаш къовсам лоаттабе, йоаггIаш йолча партийни органашка, учрежденей, хIаьта иштта цхьаццаболча болхлой, моллагIча гIулакхашка уж бале а, балхацарча кхоачамбоацарех ший ханнахьа хоам бе.

VII.

Партии комсомоли

60. Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союз — кагирхой самодеятельни общественни организаци, парте хьинаре гIончеи резерви. Комсомоло партена новкъостал ду коммунизма уйланца кагирхой кхебе, керда общество практически хьалъяра уж юкъеоза, коммунизме бахаш, болх беш, общественни гIулакхашта доал деш хургболча, масса оагIорахьара дегIабаьхкача наьха тIехье кийчъе.

61. Комсомольски организацеш бокъо йолаш я предприятей, колхозий, учрежденей балха дешаш дувца а йоаггIаш йолча партийни организацешта хьалхашка оттаде а шерра инициатива яла. Уж хила еза, коммунизм хьалъяра дерригача доакъошка, къаьстта юххьанцара партийни организацеш йоацача моттигашка партийни директиваш хьинаре чакхйоахаш.

62. ВЛКСМ болх бу Советски Союза Коммунистически парте хьалхленца. ВЛКСМ моттигерча организацей балха лостам а тел, тIахьожам а лоаттабу йоаггIаш йолча республикай, краяй, областий, округай, городий, районий партийни организацеша.

Моттигашкарча партийни органаша, юххьанцарча партийни организацеша кагирхошта коммунистически кхетам балара балха комсомольски организацешца чIоагIале лувц, хьал а лоац, дIадоаржа а ду цар дIадоладаь пайданера гIулакх.

63. КПСС хьаийца ВЛКСМ членаш, комсомолера дIабовл уж парте бахача хана денз, нагахьа санна комсомольски организацешка кулгалдеча гIулакхаш тIа уж беце.

VIII.

Советски Эскарера партийни организацеш

64. Советски Эскарерча партийни организацеша шоай деятельность КПСС Программои Уставои яххача тайпара лелаю, Центральни Комитето чIоагIъяьча инструкце ларда тIа болх беш а я.

Советски Эскарерча партийни организацеша Герзашцарча Низашка парте политика кхоачашъелга Iалашду, цар лични состав Коммунистически партена гонахьа кхотаю, тIемахой марксизма-ленинизма идейяй, социалистически Даьхенна боарам боаццаш мутIахьа хилара уйланца кхебу, эскареи халкъеи цхьоагIо чIоагIъяра хьинаре новкъостал ду, тIемахой дисциплина чIоагIъяра йоакхо ю, тIема а политически а кийчон декхараш кхоачашде, керда техникеи герзи карадерзаде, шоай тIемахой декхар, командоване приказаши распоряженеши цIена кхоачашъе лични состав оарцагIйоах.

65. Герзашцарча Низашкарча партийни балха хьалхле лелаелга КПСС Центральни Комитето кхоачашду КПСС ЦК отдела бокъонах болх беча, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи Керттерча политически управленега гIолла.

Округийи флотийи политуправленей начальникашта, эскарий политотделий начальникашта пхи шуи, соединеней политотделий начальникашта — кхо шуи партийни стаж хиланза яргьяц.

66. Советски Эскарерча партийни организацешеи политорганашеи айхха бувзам лелабу моттигерча партийни комитеташца, тIема доакъошка беча политбалхах царна хан-ханнахьа информацеш ю. ТIемахой партийни организацей секретарашеи политорганий кулгалхошеи моттигерча партийни комитетий балхаца дакъа лоац.

IX.

Партийни йоацача организацешкара партийни группаш

67. Советски, профсоюзни, кооперативни, кхыйолча дуккха нах юкъе болча къахьегамхой организацеша гулъеча съездашка, конференцешка, совещанешка, хIаьта иштта цу организацей хоржаш йолча органашка а, кхаьннел кIезигагIа боацаш парте членаш болча, партийни группаш вIашагIъехк. Цу группай декхар да масса оагIорахьара парте влияни чIоагIъяри цун политика парте боацараштa юкъе чакхъяккхари, партийнии пачхахьалкхени дисциплина чIоагIъяр, бюрократизмаца къовсам хилар, партийнии советскии директиваш кхоачашъярга хьажар.

68. Партийни группаш кара я йоаггIаш йолча партийни органашта: Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, союзни республика компарте ЦК, парте крайкома, обкома, окружкома, горкома, райкома.

Деррига дешаш чIоаггIа а хадданза а кулгалдеча партийни органий решенешка хьежжа леладе декхарийла я партийни группаш.

X.

Парте ахчан средстваш

69. Партеи цун организацейи ахчан средстваш вIашагIкхет членски взносех, парте предприятей пайдаех, кхычахьара тIадоагIачох.

70. ХIара бетта парте членашеи кандидаташеи телаш йола членски взносаш укх боарамех увттаю: бетта ер алапий доагIачар:

50 сомага кхаччалца	10 кепиг	тел
51-негара 100 сом. кхаччалца	0,5 процент	»
101-негара 150 сом. кхаччалца	1,0 процент	»
151-негара 200 сом. кхаччалца	1,5 процент	»
201-негара 250 сом. кхаччалца	2,0 процент	»
251-негара 300 сом. кхаччалца	2,5 процент	»
300 сомал тIех	3,0 процент	»

бетта доагIача алапех.

71. Парте хьачувоагIаш луш йола взносаш йоах парте членалла волча кандидаталла хьаэцаш бетта доагIача алапех шин процента боарам болаш.

ХАЛКЪА ХЬИНАР, ГОВЗАЛ—КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА

«ВАЙ ДЕ ДАГА КХОАБАРАШ ГУШ ДА, ДЕКХАРАШ БЕЛГАЛДАЬ ДА. БАЛХА ТIАДЕРЗА, НОВКЪОСТИЙ! КОММУНИЗМА КЕРДА КОТАЛОНАШ ЯХАРА ТIЕХЬА!»

Н. С. ХРУЩЕВ.

Кхоачашдергда парте хьалхашка оттадаь декхараш!

(ВЛКСМ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМЕРА).

23 ноябре Грознерча В. И. Ленина цIерахча Двореце хилар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома шерра пленум.

«КПСС XXII съезда балха итогаши областной комсомольски организаце декхараши» дувцаш доклад йир парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара, КПСС XXII съезда делегата нов. Трофимова. Докладчико аьлар, парте XXII съездо тIахьийхаб советски кагирхой коммунизма керда коталонаш яха, хIаьта хIанз республика комсомольцашта хьалхашка латта декхараш къаьгга белгал а даьхар.

Цул тIехьагIа къамаьлаш даьча пленуме дакъа лоацаш хинначар тешал дир, Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаша парте хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдергхилара.

Вай ханарча нахага кхаьчачул доккхагIа ираз дац, аьлар комсомола Старопромысловски райкома секретара нов. Магомадова. Вай да коммунизм хьалъе езараш а, хIаьта коммунизме дахаргдараш а. Из сийлен декхар кхоачашдара беррига низ, говзал, хьинар тIадахийта къахьегаш хила еза комсомол. Тха районерча комсомольцаша толамца кхоачашдир КПСС XXII-ча съезда сийна тIаийца декхараш. Массайолча участке хьинаре къахьегаш хилар беррига кагирхой. Съезд хулча хьалхарча деношка комсомоле хьачувера 150 саг. ХIанз толамаш дIахо кхы а лакхдеш къахьегаш ба беррига кагирхой. Района комсомольцаша лаьрхIад семилетка юхедисача диъ шера ударни вахте а этта къахьега. Нов. Магомадова дех, из болам Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаша хьаллоацилга.

Наурски районерча комсомольцаша, дерригача советски халкъо санна, къоабалъю КПСС XXII съезда решенеш, аьлар «Победа» яхача совхоза комсомольски организаце секретара нов. Дудкинас. Дег чура баркал йоах цар тешаме ленинец Н. С. Хрущев керте латтача парте Центральни Комитетана Сталина культа личностах даьнна гIалаташ гучадахарах, Молотова, Маленкова, Кагановича фракционни группа йохаярах.

ХIанз цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айденна къахьегаш ба районера къахьегамхой. Массане а дика кхетадаьд парте XXII съезд йистейоалаш. Н. С. Хрущева аьнна «Балха тIадерза, новкъостий! Коммунизма керда коталонаш яхара тIехьа!» яха дешаш. Дукха гIулакхаш де лаьрхIад оаха. Тха керттера декхар да юрта боахам дIахо дегIабоалабеча хьинаре дакъа лацар. Къаьстта лаьрхIад оаха укх шера оасар дикагIа де.

Ачхой-Мартановски районерча комсомольций гIулакхаш дувцаш къамаьл дир КПСС райкома секретара нов. Исаева. Районе дукхагIа бола механизатораш комсомольцаш ба, аьлар цо. Хьамсарча парте XXII-ча съезда решенеша дегаш гIоз а даьха коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаргдолаш ба уж. Районе вIашагIъелла 16 комсомольски звено я. ХIанззехьа доккхий балхаш деш ба уж. ТIадоагIача шера хьажкIаш хьувкъийтара. ТIадоагIача шера хьажкIашта гIулакх де ховргдолаш дуккха механизатораш хилийтара духьа хIара звеньевойс лаьрхIад кагирхой Iомабе. ЧIоагIа терко ергья района комсомольски организаце коа тIара оалхазараш дебадара а.

Грозненски вагонни депо болх беш волча нов. Стеганцева дийцар тайп-тайпарча къамах нах болаш йолча шоай кагирхой сменах. Цхьа барт болаш къахьегаш ва шевар а, аьлар цо. Парте XXII съезд хьаелллача деношка смена коммунистически къахьегама цIи яьккхар. ХIанз берригача комсомольцаша лаьрхIад хургйолча ВЛКСМ съезда сийна къахьегама вахте отта.

Н. С. Хрущева КПСС XXII съезде даьча къамаьлаца белгалдаьккхача бесса, хIаране ший участке толамаш совдоахаш дика къахьега деза, аьлар Грозненски совхоза свинарка нов. Закировас. Къоначa свинарка толамца кхоачашдаьд КПСС XXII съезда сийна ше тIаийца декхараш. ТIадоагIача шера 2000 хьакха кхее дош делар нов. Закировас.

Наьсарен района «Назрановский» яхача совхоза звеньевойс нов. Мальсагова дийцар парте XXII съезда решенеш совхоза болхлоша дег чура къоабалъеш хилар а, хIаьта уж кхоачашъяра хIанззехьа социалистически яхье баьнна хилар а. Тха звенос дош деннадар, аьлар цо, 220 гектара тIа дIайийнача хьажкIех хIаране тIара 65 центнер чуэца. Из декхар тIехкхоачашдаьд. ТIадоагIача шера тха звено болхлоша лаьрхIад 250 гектар хьажкIаш кхее, хIаране тIара 75 центнер а йоаккхаш.

КПСС XXII съезда решенеша боарам боаццаш дегаш гIоз а даьха доккхача хьинарца къахьегаш болча комсомольций сийлен гIулакхаш дувцаш къамаьлаш дир Грознерча горпищекомбината комсомольски организаце секретара нов. Добровольскаяс, Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза звеньевойс нов. Корнейчука, Грозненски гарнизона офицера нов. Офонина, № 3 йолча профессионально-технически училища дешархочо Султыговас, ЦРМЗ комсомольски организаце секретара нов. Чекматазяна, ВЛКСМ Первомайски райкома секретара нов. Хакиевас, Грозненски мехкдаьтта института студента нов. Федосова.

ХIанз шерра коммунизм хьалъеча хана советски хьехархошта хьалхашка латта декхараш дувцаш къамаьл дир Грознерча № 15 йолча интерната хьехархочо нов. Колгатовас.

ЧIоагIа лоархIаме а, хIаьта кагирхошта дика карагIдоалаш а гIулакх да гIишлош хьалъяр, аьлар Совнархоза чуйоагIача СМУ-3 комсомольски организаце секретара нов. Ахильгова. Парте XXII съезда решенеш кхоачашъеш хIанззехьа доккхий толамаш доахаш ба гIишлошъераш. Йоккхий промышленни предприятеш я вай республике эггара хьалха хьалъеш латтараш, хIаьта царех цхьаяраш хIанз болх бе а йолаеннай. Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш да гIишлош хьалъеча. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да республике гIишлош хьалъеча балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара лоаттабеча къовсаме керте латташ комсомольцаш хилча. Из гIулакх чакхдаккха деза комсомольцаша.

Хьамсарча парте XXII-ча съездо яь решенеш кхоачашъеш Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаш хьинаре къахьегаш болга белгалдоаккхаш эггара тIехьа къамаьл дир ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Шепилевас.

Пленумо тIаийцар шерра постановлени, хIаьта КПСС Центральни комитетага моаршал луш письмо а дахьийтар.

Парте обкома докладчикаш районашка бахаб

Укх деношка республика ерригача юрта районашка яхай республикера партийни, советски, профсоюзни болхлой, боахамий кулгалхой юкъе а болаш йола КПСС обкома докладчикий йоккха группа. «КПСС XXII-ча съезда итогаши республика къахьегамхой декхараши» яха доклад ергья цар предприятешка, учрежденешка, юртарча къахьегамхошта юкъе.

А. ЛЕЛЯВИН.

КУИБЫШЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Бурув тохара тохкам беча Красноярски контора Усть-Кондурчински яхача мехкдаьтта доаллача моттигерча № 21 йолча скважине болх беча буровикий бригадо чIоагIа дог гIоздаьнна тIаийцар КПСС XXII-ча съезда решенеш. Экономически знанеш Iомаяра вIашагIъеллача школе парте XXII-ча съезда материалаш Iомаю мехкдаьттахоша. Школе хьехаш ва мастерал болх беш вола агитатор Краснов Евгений Петрович.

СУРТА ТIА: занятеш йолча хана.

А. БРЯНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КПСС XXII съезда делегаташа дувц

Юрта боахама продукци мамогга алсамъяккхара

Берригача советски наха чIоагIа дегаш гIоздаларцеи дагтара къоабалъеши тIаийцар КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш, бизза нийса лаьрхIар бокъонца вола ленинец Н. С. Хрущев керте латтача Центральни Комитета политически никъи практически болхи.

Съезда делегаташа чIоаггIа эгIазбаха дийцар культ личност йолча хана леладаь зуламаши наха даь низаши, Молотова, Маленкова, Кагановича, иштта кхычар антипартийни группа лелабаь партена духьалара болх.

Дукха уйла тIаяхийтар парте XXII-ча съездо юрта боахам дIахо дегIабоалабара дешашта, белгалдаьхар хьайбашкареи лаьттанцареи йоала продукташ шортта хилийтара наькъаш.

ЧIоагIа хьинар лакхденна балхаш дир юрта боахамерча къахьегамхоша съездал хьалха яьржача социалистически яхье, вай мехка сихагIа коммунизм хьалъяра кхы а хьинарегIа къахьег цар парте съезд йистеяьнначул тIехьагIа.

Дика къахьегама толамаш даьхад тха районерча къахьегамхоша а. КПСС XXII-ча съезда сийленца накъа бахар духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, план шолхленца кхоачаш а ещ, паччахьалкхенна цхьа миллиони 381 эзари пунт ялат дIаделар района совхозаша. Соахкарчул дуккха а дукхагIа яьккхай шура, дулх. Юрта боахама продукци иштта алсамъяккха торо хиннай хьайбаш дебадарахи дIадувш дола лаьтташ дукхагIа хилийтарахи. Соахкарчул дукхагIа да доахан — 31 процент, хьакхарч — 21 процент, жа — 11 процент. Соахкарчул 3000 гектари укх шера планах лаьрхIа хинначул 2300 гектари дукхагIа дIадийнад гурахьа дув ялаташ.

КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъелга дIадоладешшехь а культураш дIаювш долча лаьттай структура мамогга дукхагIа продукци яргйолча тайпара кердаяьккхай районе. Оахаш дIадувча дерригача лаьттах хьалхагIа 60 процент мара дувш ха цинна фийг бола ялат кердача структурах 80 процент хул, цу даькъе 22 процент мара ца хинна хьажкIаш 28 процент хул. Дуккха а дукхагIа ювргья гидуаргаш. Цох торо хургья дIадувча лаьттах дикагIа пайда эца.

Оахача лаьттай структура кердаяккхарца дийзза белгалдаьхад 1962-ча шера яккха а паччахьалкхенга йохка а езача юрта боахама продукце боарамаш. Фийг болча ялатий хьувкъамаш соахкарчул 30 процент дукхагIа хила деза, цу даькъе хьажкIий хьувкъам 49 процент дукхагIа а хулаш. Хьайбаш дебадарца, дикача фух дола хьайбаш доладарца, доакъарий гIулакх тоадарца алсамъяргья хьайбашкара йоала продукци а: шура — 30 процент, дулх — 35 процент, тха — 27 процент.

Вай мехка коммунизм хьалъяра парте XXII-съездо тIаийцача Iалаьмате йоккхача Программо чIоагIа хьинар лакхдаьд тха районерча къахьегамхой, юрта боахама продукци алсамъяккхара керда наькъаш лехаш ба уж.

Болхлошта шоашта дага а деха, оалхазарий ферма вIашагIйолл «Надтеречный» совхоза 1-ча отделене. Москалаши гIажаши йолаергья цу фермо. Цох торо хургья дIадодар эггара кIезигагIа а долаш дика дулх даккха. Цу отделенерча къахьегамхошкара хьокхам а эцащ, хIанззе а оалхазарий ферма вIашагIъеллай «Гвардейский» совхозе, 211 москали гIажи вIашагIкхийттай цар хIанзалехьа а.

Паччахьалкхенга юрта боахама продукташ йохкара планаш кхоачашъяра новкъостал дергдола комиссеш вIашагIъехкай районерча ерригача юртий Советашка. ДикагIа бола коммунисташи комсомольцаши бахаб цу комиссешта юкъе. Хан-ханнахьа собранешка шоай балхах отчеташ ю цар.

1962-ча шера ялаташ дIадувргдола лаьтташ кийчдаь доалаш латт хIанз. 12 эзар гектар зябь аьхай. 1962-ча шера 2 миллион пунт ялат паччахьалкхенга дохка дош деннад районерча совхозий къахьегамхоша. Цхьаккха ди зехьа доа а ца деш, из дош сийленца кхоачашдара хьинарийца чуйнаб уж хIанз.

П. КОНОВАЛОВ,
КПСС XXII-ча съезда делегат, КПСС Надтеречни райкома хьалхара секретарь.

Кердача толамашка

МагIалбикерча коммунисташа укх деношка хиннача партактива районни собране чIоагIа дог гIоздаларца дийцар КПСС XXII-ча съездо даь доккхий балхаши районерча къахьегамхошта хьалхашка латта декхараши.

КПСС горкома секретара нов. Санько ший доклада тIа белгалдаьккхар, вай езача парте XXII съезда решенеш вай мехка хинна ца Iеш, дерригача дунен тIа а боккха лоархIам болаш хилар. Иштта белгалдаьккхар цо, антипартийни фракционни группо леладаьча гIулакхаша партени советски нахаи зе даь хилар а дIахо йодача хана ленински Центральни Комитето уж тайпа гIулакхаш кхы леладайтарг ца хилар а.

Докладчико доккхий декхараш оттадир районерча къахьегамхошта хьалхашка: къахьегама овсарле лакхъярца дукхагIа мехкдаьтта доаккхилга, дукхагIа хьажкIаши кхей культураши дIаерца хьайбашта шортта доакъар Iалашделга, иштта кхыдараш.

Собране къамаьл даьча НПУ начальника нов. С. Плиева белгалдаьккхар, фракционни группои Сталина культ личност йолча ханеи леладаьча гIулакхех доккха зе далар, Нохч-ГIалгIай а кхыдолча а къамашта бокъо йоацаш даь низаш цу гIулакхашца дувзаденна хилар. Н. С. Хрущевеи кхыча дуккхача делегаташеи съезде даьча къамаьлаша а съездо яьча решенеша а хьахьокх цу тайпара хIамаш кхы цIаккха а хург ца хилар, яхаш дувцар цо.

«Алханчуртский» совхоза директора нов. А. Льянова бийцар хIара гектара тIа 64,4 центнер цхьаннеи 62,6 центнер шоллагIчои хьажкIаш яьха вежарий — механизатораш Султани Висангирии ГулиевгIар.

№ 6 йолча юкъерча школа директора Астанина дийцар коммунистически кхетамца къона тIехье хьалкхеяра де деза сийлахьа балхаш.

Собране къамаьл дир КПСС XXII съезда делегата, парте Грознерча горкома секретара нов. Беляева.

ЦаI санна массава а раьза а волаш, собране тIаийцар КПСС ЦК дохьийташ дола письмо.

М. ЛЫКОВ.

ХЬИНАР СОВДОАХАШ

Нохч-ГIалгIай республикерча викалашца цхьана Советски Союза коммунистически парте XXII-ча съезда балха юкъе дакъа лаьцар аз а. Эггара хьалха са чIоаггIа баркал ала безам ба вай хьамсарча Коммунистически партена, советски правительствана жа леладерий, берригача советски къахьегамхой цар чIоаггIа йоакхо ярах.

Са да а хиннав жа леладеш. Бакъдар аьлча, из бIаьхийча наьха жега ваьллав, хIаьта ше мел ваха къеи цхьаккха бокъо йоацаши а хиннав.

Республикерча коммунисташа съезде ваха се хержача хана цIаьхха дог тохаделар са, со санна волча аренашка хьалкхийнача жа Iуно мишта къестадергда-хьогI съезде а ваха боккха лоархIам бола исторически гIулакхаш, аьнна. Цхьабакъда, се съезде волча хана сона бокъонца хайр из вай, къахьегамхой, съезд йолга.

ЧIоагIа къоабал а еш тIаийцар съезда викалаша, берригача советски наха Н. С. Хрущева яь доклад. Iалаьмате кIоарга маIан долаш дешаш дар съезде дийцараш, цо чIоагIийр вай мехка коммунизм хьалъяра йола парте керда Программа. Перерываш йолча хана кулг а телаш шозза моаршал хьаттар аз Н. С. Хрущевга. Баркал хилда Къилбаседа-Кавказа жа леладерашта, цар паччахьалкхенна дика тха теларах, аьлар цо.

Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра чIоагIа къахьег тха бригада укх тIеххьарча хана. Жегара дукхагIа продукци яккхара тхоай говзал массаза а лакхъю оаха, хьаIомаю вай мехкарча дикагIа болча жа Iун говзал. Из гу укх масалах. Нагахьа санна 1957 шера хIара 100 жийна тIехьара 129, 1958 шера 132, 1959 шера 134, 1960-ча шера 136, Iаьхар хьалкхебаьбале, укх шера 140 Iаьхар хьалкхебаьб, иштта дегIаденад тха доаккхилга а. Цхьан устагIана тIера укх шера 7,1 килограмм яьккхай.

Парте XXII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра кхы а дикагIа къахьега, тхоай говзал лакхъе лаьрхIад оаха дIахо йодача хана, тIаккха вIаштIехьдаргда тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде. Царех керттерадараш да къахьегама овсарле лакхъелга, жегара йоаккхача продукцега дIабода мах дикка лохбелга, укх гаргарча шинкхаь шера хIара 100 устагIана тIехьа 150 Iаьхар хьалкхебелга, хьатIадоагIача шера цхIара устагIана тIера 7,5 килограмм тха доаккхилга, жена тIехьара Iоахарий дакъоастадеча хана царех хIаране дозал 24 килограмм хила дезача укх гаргарча шерашка 35 килограммага дIакхоачаделга (укх шера хIаране 32 килограмм озар), иштта кхыдараш.

Фу ду оаха уж декхараш кхоачашдара?

Оаха леладеш ши Iул да: цхьан Iулацара нана жаи вокх Iулаца дахканза дола жаи. Уж ши Iул оаха хьаэцар бахьан долаш (хьалха цхьацца мара леладацар) тха вIаштIехьдаьннад жегара йоаккхача продукцега дIабода мах дикка лохбе. ХьатIадоагIача шера нана жа дола Iул дIа а денна дахканза дола жа Iул хьаэцаргда оаха.

Дукха ха я тхо Iан кийчо яь даьнна. Нана жа чудоахка помещени соахка мара хьал а ца еш цIена я, хIаьта дахканза дола жа чудоахка помещени а бокъонца ремонт а яь тоаяьй. Жево Iа доаккхаргдолча моттигашка хьатIаэзад кхоачам хиллал доакъар. Жа гIийла хуле хала да уж Iангара даха. Цудухьа чIоагIа къахьийгад оаха уж дика тоаденна долаш укх ханага доаладара. ХIанз гуш да тха жа хала Iангара даха ца дезилга. Кердадараш а да тха балха юкъе. Царех керттерадар да клеточни хьисапе жа доажаделга. Из гIулакх оаха массаза а леладергда.

ДIахо толамаш совдоахаш къахьегаргда оаха, кхоачашъергья парте XXII-ча съезда исторически решенеш.

Н. ЭСМУХАМБЕТОВ,
Шелковской района № 6 йола жа леладу совхоз.

КПСС XXII-ча съезда решенеш— наха юкъе!

КПСС ЦК ПРОПАГАНДАИ АГИТАЦЕИ ОТДЕЛО СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАШТА МОГАЯЬ КПСС XXII-ча СЪЕЗДА МАТЕРИАЛЕХ ЛАЬЦА ЕШАРГЙОЛЧА ЛЕКЦЕЙ, ДОКЛАДИЙ ТЕМАШ

I.

1. КПСС XXII-гIа съезд — коммунизм хьалъерий съезд.
2. КПСС XXII-ча съезда дунен халкъашта юкъера лоархIам.
3. Парте XX-ча съездо оттабаьча ленински генеральни наькъа котало.
4. Социализм йиззаи хоадамболлаши котъялар а Советски Союз шерра коммунизм хьалъяра хана чу йолар а.
5. КПСС Программа — вай заман Коммунистически Манифест.
6. Парте керда Программа — Iилман коммунизм дегIайоалаяра юкъейихьа лоархIамера ганз.
7. Коммунизми адамлен прогресси.

II.

1. Капитализмагара коммунизмага довлар— вай заман керттера чулоацам.
2. Социализма система низ дегIабар, дуне дегIадара лоархIамегIа йола фактор цунах яр.
3. Социалистически капиталистически системаша машаре яхь лелаяр — хIанзарча дунен халкъашта юкъерча вахара лоархIамегIара гIулакх.
4. Ерригача капитализма кризиса керда этапи цун эргашагIа йола оагIоши.
5. Колониализм йохари къамийкортамукъален болама керда этапи.
6. Дунен коммунистически болам— эггара лоархIамегIа бола вай ханара политически низ.
7. Ревизионизмацара, догматизмацара, сектантствацара къовсам—дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIон хиланза дарггдоаца хьал.
8. ТIема кийчо яра духьал машар безача низаша лоаттабу къовсам хIанзарча дунен политика керттера чулоацам.

III.

1. Социализм коммунизмага ялара керттера закономерносташ.
2. Коммунизма материально-технически база хьаяр — керттера экономически декхар.
3. ВорхI шера план кхоачашъяр коммунизма материально-технически база хьаяра хоадамболлаш лоархIаме хилар.
4. Электрификаци — коммунистически общества экономика дегIайоалаяра корта.
5. Къахьегама овсарле лакхъяр — коммунизм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме керттерадар.
6. Технически прогресс мамогга сихъяр — дерригача халкъа декхар.
7. Планировании боахама доал дари — коммунизм хьалъяро дIадехарий боарамга кхоачаде.
8. Капитальни вложенеш дукхагIа гIойленагIа долча тайпара дIаахийтар, рузкъан хьурмат ца дара духьал къовсам лоаттабар — лоархIамегIа дола халкъа боахама декхар.
9. Массе оагIорахьара дегIабена а лакха продуктивность йолаш а бола социалистически юрта боахам — коммунизм хьалъяра хиланза дарггдоаца хьал.
10. Целина караерзаяр — советски халкъа карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх.
11. Юрта боахаме къахьегама овсарле лакхъяра наькъаш.
12. ДIахо а ялати хьайбай продукташи дукхагIа яхара декхараш.
13. ХьажкIаш, горох, доакъарий кхеш шерра юкъейоалаяр — лаьттанцара боахам дегIабоалабара бола лоархIамегIара никъ.
14. Къахьегамца коммунистически уйла йолаш къахьегамхой хьалкхебар — коммунизм хьалъяра керттерча декхарех цаI.
15. Iилмана карагIдаьннари хьалха латтарий опыти — берригача къахьегамхошта!
16. Халкъ — хоадам беш бола коммунизм хьалъяра низ.
17. Коммунизма экономика хьалъечара материальнии моральнии факторий лоархIам.
18. Потреблене общественни фондаш — къахьегамхой вахара хьал лакхдергдола коммунистически никъ.
19. Халкъа материальни хьал-торо тоаяра хьакъехьа парте Программо яхар.

IV.

1. Социалистическичаргара коммунистически общественни отношенешка довлара наькъаш.
2. Социалистически довлахьен ши форма коммунистически цхьан доалахьенга йоаккхаш дегIайоалаяр.
3. Колхоз — ахархошта йола коммунизма школа.
4. Къахьегача классашта юкъера гIайнаш коммунизм хьалъеча хана дIадахара процесс.
5. Городаи юртаи юкъера, физическии хьаькъалеи къахьегама юкъера лоархIамера башхалонаш дIаяхар.
6. Болхлой классаи колхозни ахархоштеи юкъера йохаргйоаца союз — хоадамболлаш бола коммунизм хьалъяра низ.
7. Пролетариата диктатура хьакъехьара хьехами болхлой класса диктатура паччахьалкхе дерригача халкъа паччахьалкхенга ялари.
8. Шерра коммунизм хьалъеча ханара болхлой класса хьалхле лелаяра лоархIам.
9. ДIахо советски демократи дегIайоалаяр — довлаш-довлаш коммунистически самоуправленега довлара лоархIамегIара хьал.
10. Коммунистически общество хьалъеча общественноста лоархIам лакхбар.
11. Коммунизм — адамле а саг ше а дегIавара лакхехьара этап.
12. Шерра коммунизм хьалъеча хана къамий отношенеш дегIаяхкар.
13. СССР оборона чIоагIъяр — советски наьха сийлен а интернациональни а декхар.
14. Коммунизм хьалъечун моральни кодекс.
15. Коммунизм хьалъерий принцип — болх ца бечо — хIама даац.
16. Коммунистически кхетам луча ханара социалистически патриотизмаи пролетарски интернационализмаи цхьоагIо.
17. Капитализмах юхедисараш дIадахар — керда саг хьалкхевара керттерча хьалех цаI.
18. Коммунистически культура — адамаш духовно дегIадаккхара керда, лакхехьара лагIа.

V.

1. Коммунистически парти — советски халкъа авангард.
2. Шерра коммунизм хьалъеча хана тIа-тIа лакхлуш бола КПСС лоархIам.
3. Советски Союза Коммунистически парти — Iилман коммунизма парти.
4. Культ личностах юхедиса зуламера хIамаш дIадахареи антипартийни группа йохаяреи исторически лоархIам.
5. Партийни вахара ленински нормаши коллективни кулгалдара принципаши юхаметтаоттаяр а дIахо дегIайоалаяр а.
6. Коммунизм хьалъеча ханара парте идеологически болх.
7. Кадраш керда яхар, керда болхлой хьахержар а уж кхетабар а — партийни, паччахьалкхен, общественни вахара боарам.
8. КПСС керда Устав — Коммунистически парте низ бола организационни герз.
9. XXII-гIа съезд — парте цхьоагIон, цун кхотаялара демонстраци.
10. Коммунизм хьалъяр — халкъа кулгий, цун хьинара, хьаькъала гIулакх.
11. ХIанзара советски нах коммунизме бахаргба!

Пропагандистий республикански семинар

КПСС XXII-ча съезда материалаш Iомаяра хетаяь пропагандистий районнии городскойи семинарий кулгалхой, идеологически балха кулгал деча КПСС райкомий секретарий, политически дешара кабинетий заведующей республикански семинар хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкомеи Грозненски горкомеи политически дешара ЦIагIа.

КПСС XXII-ча съезда итогаш ювцаш доклад йир парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара, съезда делегата нов. О. А. Чахкиева.

Лекцеш йийшар ер темаш ювцаш: «Коммунизма материально - технически база хьаяр — партеи советски халкъеи керттера экономически декхар», «1961 шера Нохч-ГIалгIай совнархоза чуйоагIача промышленноста балхеи из дIахо дегIайоалаяра йолча перспективайи хьакъехьа», «Ревизионизмацара, догматизмацара, сектантствацара къовсам — дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо хилара эша хьал». Лекцеш йийшар новкъосташа Ф. С. Петрякова — СССР Госплана болхлочо, Б. Ф. Сайкос — Нохч-ГIалгIай совнархоза председателя заместителa, Е. Д. Модржинскаяс — философски Iилмай кандидата, Философе института сектора заведующе.

Семинаро шоллагIча дийнахьа болх беш дийцар партийни пропаганда методикаи цун опыт вIашагIтохареи дешаш. Общественни хьисапе болх беча агитаторий школай, политически дешара кабинетий балха зем боаккхаш дагабаьлар политически дешара кабинетий заведующеш, цар ладийгIар КПСС XXII-ча съезда материалаш Iомаяра оттаяьча дешара плана кхоалагIча темах долча литература обзорага.

Семинар чухиннача политически дешара ЦIен фойеи дешара залеи оттаяь йоккха выставка яр Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда хьакъехьа могадаь литература гойташ.

С. ВАРЛАМОВ,
КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

Доазол дехьара

ВАШИНГТОНЕРА БIЕХА ЛОВЗАРАШ

ВАШИНГТОН, 24 ноябрь. **ТАСС-а корреспондента В. Вашедченкос** хоам бу:

«Кхыча держава агент» а лоархIаш, ВIашагIкхийттача Штатий Компартена регистраци яра Маккарэна антикоммунистически законага хьежжа США юстице министерства оттадаь тIеххьара ди дар 20-гIа ноябрь. Хила хьакъ долаш хиннача тайпара, из Iовдала дехар кхоачашде тиганзар американски коммунисташа. Къиза таIазараш дергда яхаш кхерамаш тIатувсарах — регистраци ца еш хIара ди тIехьа массаза доал 10 эзар доллар гIод тохаргда, пхе шера набахта валла суд ергья яхарах — шек баланзар уж.

Цар денал кагдар духьа цу дийннахье а Американски коммунистически партена духьала къовсам болабир антиамерикански гIулакхаш тохкаш йолча викалий палата гIоръяьннача подкомиссе. «Коммунистически парте организационни структурана, балха, дунен халкъашта юкъерча бувзамашта» чIоаггIа гIордаьха деш дола тохкамаш вIалла теркал а данзар американски общественносто; зале лоадама нах боацаш, 10—15 сагал тIех саг воацаш, бараш а керттерча даькъе подкомиссеца гIулакхе бола нахи дика тоавенна, ФБР агенташта чIоагIа тара лесташ вола массехк къонахеи мара кхы саг тIавоацаш чакхъяьлар 3 дийнахьа хинна подкомиссе заседани.

Заседанера гIулакхаш чIоагIа тара дар суд еча хана зале хулачарна. «Судахой» когаметта къамаьлаш деш бар конгрессменаш М. Моулдер (подкомиссе председатель), Д. Брюс, О. Иохансен (подкомиссе членаш). Лоткъам эцаш вар подкомиссе штатни адвокат Альфред М. Ниттл.

Компарте балха керттерча «теша» когаметта къамаьл деш вар цхьаькха подкомиссе штатни болхло Ф. Макнамара. Подкомиссе хIара заседани, коммунисташта тIаккхувш волча подкомиссе цу шин профессионала юкъе дIаьхха къамаьл а хулаш дIайолалора даим. ХьалхагIе а язъяь, дагахьа дика шаьръяь ролаш ловзаярца, Американски компартех доацар дувца, цун «демократически доаца а бIеха а гIулакхаш» хьахьокха, «дунен халкъашта юкъерча коммунистически тийшача балха» юкъе дакъа лоацаш хиларах из бехке е гIертар уж. Цу гIулакха цхьаккха средство юхаозацар цар, шоаш лелае Iема методаш — хоарцо, мотт беттилга, аьлдит, провокаторийи ренегатийи йоахараш — оарцагIа а йоахаш.

Цхьабакъда, из деррига а хозахета хьегаш къа дар, хIана аьлча антикоммунистически йоахарашка ладийгIа кIаьдбенна американцаш царга ладувгIа бахканзар.

Подкомиссе заседанеша геттара дика хьахьекхар, Компарте болх ВIашагIкхийттача Штаташка мелла цIена тохкаш ба, цун членашта мелла чIоагIа тIаккхув а низаш ду а. Масала, подкомиссе болхлочо Ф. Макнамарас подкомиссе членашта ера Компарте организационни структура схема, цун берригача кулгалхой сурташ, штаташкарча хьалхле лелаеча партийни болхлой спискаш, тайп-тайпарча партийни документий а кепа теха арадаьхача йоазоний а репродукцеши фотокопеши. Заседанешка къамаьл даьча хIара теша оттаяь массадола хIама тIадолаш автобиографи яр подкомиссега, вахареи балхеи ерригача аспектай хьакъехьа массадола хIама дувцаш йола отчет яр, кепа теха араьяннача статьяйи къамаьлийи фотокопеш дар.

Коммунизм «гучаяккха» гIертача штатни барел совнагIа комиссе заседане тIахьийха бар Американски компарте членаш хинна, цунна юкъера байдда е марксизма-ленинизма гIулакх хувцар бахьан долаш лелхабаь нах. Эсала а унзарбаьха а бола уж, хьалхагIа Компартеца хиннаб аьнна шоашта бехк бар кхераш, иудаш санна хьесталуш хьувзар подкомиссе членашта хьалхашка, коммунизмахи Советски Союзахи доацар а дувцаш.

Цу «тешех» цхьабараштa подкомиссе член волча конгрессмена Брюса гуччахьа тIадожадора Коммунистически партена духьала тохкамаш деча федеральни бюрона цар новкъостал делга.

Антикоммунистически гIулакхаш тахкара йолча подкомиссе заседанеш хул, аьлар цун председатела М. Моулдера, конгресса яла Коммунистически партена духьала «факташ» кийчъяр а керда законаш арадахар а духьа.

КАМЧАТСКИ ОБЛАСТЬ. **Кхоачалургдоацаш да Камчатски ахгIайрен ченашкара рузкъаш. Пайдане хIамаш йоахка моттигаш тохкаш ба моттигера геологаш.**

Геологически партешка болх беш бола Самойленко Павели Ларисен Дальни Востокерча дуккхача моттигашка хиннаб. Укх тIеххьарча шерашка гIишлой материалаш лохаш ба уж.

СУРТА ТIА: геологаш Самойленко Ларисен Павели.

Ю. МУРАВИНА сурт. ТАСС-а фотохроника.

ДАНЗА ЦА ДОАЛАШ ДАЬ ХIАМА

ЛОНДОН, 24 ноябрь. (ТАСС). Кене халкъа къамийкортамукъален боламо низ тIабахьарах Кене Африкански къамий союза председатела Джомо Кениатий политически балха дийхка хинна тIеххьара наькъаш хьа ца даьстача яланзар английски правительство.

Англе колоний министра Модлинга селхан парламенте хьакхайкадир, Кене законодательни совете хержа хила Кениата торо луш дола хувцамаш Кене конструкцена юкъехьоргда правительства, аьнна.

Вайнаьха мехкарий — къона специалисташ

Бокхкача лоархIамера гIулакхаш да Грознерча «Гипрогрознефта» проектни института коллективо кхоачашдераш: института болхлоша оттаяьча проектах вай республике а вай мехкарча дуккхача городашка а хьалъю мехкдаьтта чакхдоаха предприятеш.

ЧIоагIа дог гIоздоаккхаш гIулакхда цу коллектива юкъе болх беш вайнаьха мехкарий хилар.

Коллективо лоархIаш а сий деш а ба комсомолкаш: инженер Албогачиева Лейла, технологаш Мальсагова Зоя, Эдильсултанова Роза. Лейлас 1960 шера Фрунзенски политехнически институт яьккхай, хIаьта Зояси Розаси Грознера мехкдаьтта техникум яьккхай.

Къонача мехкараша дика болх баро хьахьокх дIахо йодача хана цар шоай профессиональни говзал лакхъергхилар а царех дика специалисташ хургхилар а.

Даькъала бувца мегаргболаш ба къонача мехкараша хьаллаьца вахара никъ.

И. СУРХОЕВ,
«Гипрогрознефта» инженер.

чIоагIлу шефски бувзамаш

Дика шоайла гIулакхаш тоссаденнад № 2 йолча школа-интерната дешархойи «Красный молот» завода 2-ча цехерча комсомольцийи. Укх деношка дешархой хьийжаб токарнии, фрезернии, карусельнии станокий балхашка, экскурсовод инженер-технолог А. Исаков а волаш. Экскурси чакхъяьлча школьникаш гулбелар цеха начальника кабинете. Пионераша дуккха хаттараш а дир, шоашта эшараш а дийцар. Цеха дешархошта еннай аьшкаш тедаш йола станок, тоаяьй токарни станок.

ЧIоаггIа дог гIоздаьлар дешархой завода болхлой Октябра 44 шу дизар дездеча деношка школе баьхкача. Цу дийнахьа болхлой художественни самодеятельноста коллективо доккха концерт хьекхар интерната дешархошта.

ТIехь-тIехьагIа шерлуш а тоалуш а латт болхлоштеи дешархоштеи юкъера бувзам. Цехерча комсомольцаша лаьрхIад кастта металлом гулъяйта шоай цехе пионераш беха.

С. ГИЧАЕВ,
№ 2 йолча цеха комсомольски бюро секретарь.

Съезда документаш Iомаду

Боккхача безамца ладувгI Первомайски районерча слюдяной цехерча мехкараша КПСС XXII-ча съезда материалех еча беседашка. Политграмота кружока доал деш я ВЛКСМ райкома секретарь нов. Хакиева IайнаI. IайнаIас гIалгIай меттала, бокъонца мехкарий дIакхета а беш, беседаш ю съезда материалех лаьца.

Нов. Хакиевас дувц коммунизма материально - технически база хьалъяра 20 шера деза доккхий гIулакхаш, наьха вахар тоадара парте де лаьрхIараш, коммунизмана дIагарга ме гIорта наьха сакхетам лакхлургхилар.

Къаьстта белгалдоаккхаш дувц цо, парте керда программа кхоачашъеча вайнаьха кхалнаха де дезараш.

К. ХУЧБАРОВА.

КЪАХЬЕГАМХОША ЯЗДУ

Деррига а сага духьа!

Вай парте историе чухь, дерригача дунен коммунистически болхлойи болама чухь, къаьстта моттиг лоацаргья КПСС XXII-ча съездо.

Дерригача советски халкъо бокхкача безамца деш парте XXII-ча съезда материалаш тIайола газеташ. Къаьстта чIоагIа дог гIоздоал хIара советски сага Н. С. Хрущева даь къамаьл дейзача. ЦIаккха а бохаргбоаца бувзам ба Коммунистически партенеи советски халкъаи юкъера бар!

Парте дIакхайкаду «деррига сага, деррига сага духьа». Сона, лора къаьстта гарга да уж дешаш.

Укх тIеххьарча хана геттара чIоагIа дегIаенай советски медицина. Советски Союза Коммунистически парте йоакхо ярах эггара кIезигагIа нах бов вай мехка, мах боацаш ду цамогаш хиннача наха дарба.

Сий долаш а бехктокхаме а декхараш да советски лора хьалхашка латтараш. Сага унахцIено лораяр — малагIа да цул сий долашагIа!

Вай лораша массаза а иштта лийрхIад из гIулакх.

ДIахо йодача хана а цIаккха тхоай говзал, хьинар кходергдац оаха советски сага унахцIено лораяра. Из бокъонца кхоачашдара цхьаккха а хIама кходергдац оаха, лораша.

Ф. АХРИЕВА.

УнахцIено лораяра

Грознерча машиннаькъахой станце моттигерча комитето йоккха йоакхо ю предприяте болхлойи гIулакхерча наьхеи унахцIено лораяра. Укх шера профсоюзни путевкех шоашта дарба деши салоIаши машиннаькъа станце 47 саг хиннав.

Iаьржача форда йистерча дикагIйолча санаторешкеи салоIача цIеношкеи отпускаха салоIаш хиннаб поезда составитель Григорий Николаевич Балтин, диспетчер Иван Григорьевич Аверченко, станце дежурни Владимир Федорович Ширма, убсрщица Евдокия Ивановна Усманская.

Дуккха стрелочникаш, весовщикаш, грузчикаш хиннаб Пятигорскерчеи Ейскерчеи санаторешка салоIаш.

Станцерча болхлой 24 бер пионерски лагерашка салоIаш хиннад.

Г. АНОХОВ.

Колхоза керда гIишлош

Шерагара шу массаза доал лакхлуш латт Сунженски районерча ЦIеча Эскара цIерахча колхоза боахам. Цу дешо торо хулийт культурни объекташ хьалъярга лоархIам боллаш дола ахчаш дIаахийта. Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дузача деношка хьалдаь даьлар доккха культура ЦIа. Цу чу я 300 сага лаьрхIа зрительни зал, фойе, кружкови балхашта лаьрхIа цIенош, библиотекана лаьрхIа цIа.

Дуккхача хана эсалча цIеношка хиннай колхоза медицински пункт. ХIанз культура ЦIенна гаьна доаццаш хьалдаьд медицински пункта лаьрхIа дика цIенош.

Дика йоакхо ю колхоза правлене кагийча берий а: хьалдеш латт детсада лаьрхIа дола цIенош.

И. ГУЗЕЕВ.

Районерча кагирхой декхараш

Укх деношка Наьсарен-Вокзале ВЛКСМ Наьсарен района 15-гIа конференци хилар. Конференци хьайийлар ВЛКСМ райкома секретара нов. Гандалоева. Цул тIехьагIа дика болх барах районерча кагирхошта енна ЦIе байракх хьачуера «Назрановский» совхоза токара, коммунистически къахьегама ударника, нов. Тумгоев СаIидеи Пхьилекъонгий-Юртарча отделенерча свинара нов. Урожаевеи. Уж трибуна тIа хьалтIабаьлча, массане хьал а гIайтта чIоаггIа тIоараш детт. КПСС XXII съезда балхах лаьца доклад йир КПСС райкома хьалхарча секретара нов. Хаматханова. Докладчико белгалдаьхар республикерча къахьегамхошта а, района а, районерча кагирхошта а хьалхашка латта декхараш. Цул тIехьагIа пренеех къамаьл даьча делегаташа а белгалдаьхар комсомольцаштеи кагирхоштеи хьалхашка латта вай мехка коммунизм хьалъярах дола сий дола декхараш.

М. МОГУШКОВ.

ТIадоагIача шера чотах

Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза 4-ча отделене хьайбаш леладераша шура яккхара укх шера план ханал хьалха кхоачашъе дош деннадар. Из декхар толамца кхоачашдара чIоаггIа къахьийгад ферма болхлоша. Керттера теркам хьайбаш кхабараи дика гIулакх дараи тIабахийтар болхлоша.

Ферма коллективо ши бутти 22 дии хьалха кхоачашъяьй шура яккхара семилетка кхоалагIча шера план, хIара Iаттагара 2100 килограмм шура а йоаккхаш.

— Уж толамаш даьхар оаха, — йоах ферма заведующе нов. Жаворонкос, доаркашта юкъе шерра социалистически яхь а йоаржаяь, болх кхетамца вIаштIехьбаккхарах. ХIанз шоай низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш ба дояркаш Войтикунова, Репутенко, Мартынюк, Климова, кхыбараш а. Шоаш лелабеча хIара Iаттагара 2100—2500 килограмм шура яьккхай цар.

Цу толамех тоъам хулаш яц ферма коллектив. Ер шу чакхдоалаш кхы а 250 килограмм шура яккха лерхI дояркаша хIара Iаттагара.

В. АКОПЯН.

Къахьегама котало

Парте XXII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, МагIалбика мехкдаьттахоша йоккха къахьегама котало яьккхай: **цар 22 ноябре республикерча мехкдаьтта управленешта юкъе эггара хьалха кхоачашъяьй мехкдаьттеи гази яккхара йола семилетка кхаь шера план.**

Мела юкъе бурув теха яьккха кIеджетта пхи скважина болх бе йолаялийтар а чурча кхоачамех пайда эцар а бахьан долаш соахка цу ханаца нийсдича юкъера лаьрхIа доаккха мехкдаьтта 20 процент дукхагIа хиннад, попутни газ — 79 процент. Планахчул 12 процент лакхъеннай къахьегама овсарле мехкдаьтта доаккхача. Ремонт йоацаш кIоарга-насосни скважинаша болх беш йоаккха ха 6,4 дийнахьа йIаьхъяьй.

ТIоанашта искусственни низ тIахьош даь балхаш шердара, керда техника юкъейоалаяра, геолого-технически мероприятеш чакхъяхара чотах шу доладелча денз итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта даьккхад. Мехкдаьтта даккхарга дIабода мах лох а баь, итт бетта чухь 400 эзар сом совгIа ахча кходаьд промысловикаша. МагIалбикахоша, сунженцашкара дIаиккхача, НохчГIалгIай республике эггара дарегIа дола мехкдаьтта лу.

Яхье хьалхле лелаю Ленина орден йолча цхьоалагIча коммунистически къахьегама промысла. Цо хIанзале а массехк эзар тонн «Iаьржа дошув» даьккхад хьатIадоагIача шера чотах. Къахьегача хьокхам тел мастераша новкъосташа Колесникова, Нозадзе, Шмелева, Вазиева кулгалдеча бригадаша.

Парте XXII-ча съезда решенеша дегаш ураоттадаь бола МагIалбика мехкдаьттахой ударни къахьегама вахта дIахьош ба, цар мел эшар ду коача доагам даккхара темпаш хадданза лакхъяр а семилетка диълагIча шера керда рубежаш лувцар а духьа.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Хувцамаш дар дех иранскн халкъо

«Ажаньг» яхача ирански газето цхьан хана ший дешархошка хоам бора, «дикагIа вола хьехархо», «дикагIа вола дешархо», «дикагIа вола эцархо», «дикагIа вола ахархо», иштта кхыбараш шера шозза хоржаши шахага дIачутелаши хила безаш йола проект оттаяьй Иране, яхаш. Ираз дараш кхыметтел шаха че яьча дакъа лаца а йиш йолаш хургба.

Ирана доал деча гIозараша аргIанна йоагIа из маневр хьовзаяьй дикагIа дола вахар бахьан долаш лоаттабеча къовсама тIера халкъа уйла яккхар духьа, из шоашта мутIахьа дерзадар а цунга аьннар дайтар а духьа. Цхьабакъда, Ирана доал дераша лийрхIар чакхдаланзар: даьссача хабарех тийша Iе йиш йоацаш, чIоагIа къийденна да иранcки халкъ.

«...20 миллион саг вахача цу мехкара 88 процент бола нах каьхат-мотт ца ховш ба, — яхаш язду «Крисчен сайенс монитор» яхача американски газета корреспондента Д. Годселла. — Юкъерча Малхбоалене 4 шу совгIа ха аз йоаккхаш Иране миссел къеи мецеи нах цхьанна мехка зебеннабац сона».

Американски буржуазни журналисто ишта мукIарло дар дукхагIа лоархIам болашагIа да из болх беш вола газет Ирана во дар хилар ловш ца хилар бахьан долаш.

Иран халача хьала тIа хилара керттерча бахьанех цаI да Америка ВIашагIкхийттача Штаташца цхьана тIема союзеи СЕНТО яхача агрессивни тIема блокеи дакъа лоацаш из хилар.

Ирански халкъа техача тIема гIабаша духьале ю Иран экономически дегIаяра. Ахчан средстваш больницаш, школаш, чуIе цIенош хьалдарга дIаяхийта езача метте, Ирана правительства тIема кийчонаш ярга ухийт уж. Масала, 1960 шера тIема гIулакхашка дахийта ахча бюджета расходни даькъах 46 процент хилар!

Иране СЕНТО член хиларца ювзаенна еш йола расходаш шера 60 млн. долларга кхоачаш хул.

Массе оагIорахьара американски советникаша бизза тIахьожам лоаттабеш да ирански эскар. ХIара корпусе тIема-тренировочни команда я американски эпсар керте а латташ.

Милитаризаце политика лелаяр бахьан долаш да нахагара йоаха налогаш даим лакхлуш хилар, тIа-тIа дукхагIа вахар дезлуш хилар. Ирана Национальни банко баьча хоамах, вахарга бодача маьха индекс 1950 шера январь бетта денз 1960 шера январь беттага кхаччалца йолча хана 13,5 процент лакхъеннай.

Милитаризаци яр бахьан долаш бюджетах лилха Iургаш хьалдикъар духьа кхыча паччахьалкхенашка, дукхагIа США-га, кхайка дезаш хул Ирана доал ду гIозараш, юхалург ахча далар а экономически новкъостал дар а дехаш. Цхьабакъда, бозбуачал деча хьисапе да кхыча паччахьалкхенаша деш дола «новкъостал». Иранага доллараш дукхагIа мел кхоач, гIоарал дукхагIа дов цун. «Техране экономист» яхача журнало баьча лоархIамах, 1960 шерага кхаччалца доазол дехьара Ирана юхалург ийдаь ахчаш 800 млн. доллар дар. ХIаьта уж декхараш юха такхара чотах хIара шера 100 миллион доллар тела дезаш я Иран. Кхыча паччахьалкхенаша деча «новкъосталах» дикка дакъа тIема объекташ хьалъярга, Иранага хьежача доккха дола 200 эзар салтечохи эпсарахи латта эскар Iалашдарга а кийчдарга а дIаухийт. «Мехка финансови хьал, — яздора дукха ха йоаццаш «Донья» яхача газето, — сов во хиларах, массанахьара а гIишлой балхаш сецад. Кхыметтел больницаш хьалкхоачашъе а ахча дац правительствага».

Ирана экономика ший лоIаме хилара, цун къаман хьашташта доккха зе ду доал деча гIозаро лелаеча мехка экономика кхыча мехкашкарча монополей мукъах яхийтара политико. 1956 шера ирански меджлисо тIаийцар кхыча мехкашкарча компанешта паргIато луш дола «кхыча мехкий капитал чуозара» хьакъехьара закон. Кхыча мехкашкара капитал чуозараш цу законо пхе шера мукъа боалийт налогах, керттера капитали пайдаши Иранера дIакхахьа мукъа лу иностранцашта. Цхьан ирански газето яьххача тайпара, кхыча мехкий капитала йоккха паргIато еннай цу закон. Мела догIа дийлхачул тIехьагIа «ЖIале нускалаш» санна дегIааха яьннай хIанз Иране кхыча мехкий фирмаш. Эзар совгIа йолча кхыча мехкий компаней представительстваш я хIанз мехка болх беш.

Къаман хьашташ дохкара новкъа гIолла болхаш болча Ирана доал дераша кхыча мехкий товараш чукхахьийтара хьакъехьа «йийлача наIарий» политика лелаю.

Даьдача, дукхагIча хана ца эшача товарех хьалийзай ирански рынок кхыча мехкий капиталисташа. Иране ваха хиннача французски журналиста Жан Лартеге язду: «Ерригача Азе мел бахача наха а тоъаргйолаш, селла дукха кхыча мехкаша тIаена цергаш цIенъю порошок улл Ирана складашка».

Цу тайпара арахьара политика лелаяр бахьан долаш Ирана экспортал пхезза дукхагIа я импорт. Цо кхы а дукхагIа даькъаза йоаккх, из доацаш а тIема расходаша халача йихьа йола паччахьалкхен казна. Ирански кепа йоазоно беча хоамах, 1961 шера 22 марта денз хьайолаенна укх шерара ирански бюджета дефицит, 260 млн. тумага кхоачаш я.

Кхыча мехкий монополешта капитуляци яра политика лелаяро Ирана къаман промышленность хIалак хиларга а дуккхача наьха вахара хьал толхадарга а вуг.

«ХIанз Ирана торговле Iувшаш йола кризис — аьлар меджлиса депутат хиннача Бехбехане, — Iаьдала керте лаьттача дуккхача правительстваша гуччахьа даь гIалаташ бахьан долаш хиннай. Вайна бIаргагу дукхагIа хулаш латта хьабе болх боаца нах, дIакъувлаш латта фабриккий наIараш, тIа-тIа вайх дукхагIа хьерчаш латта кхыча паччахьалкхений декхараш...» «Машале Азада» яхача газето беча хоамах, дукха болхлой бисаб мехка хьабе болх боацаш. Цхьан Тегеране 50 эзар болхло ва хьабе болх боацаш.

Иранера хьал тIехь-тIехьагIа дукхагIа талхаш доаггIашехьа а, массехк бутт хьалхагIа Iаьдала керте эттача Али Амине правительства деш цхьаккха хIама дац мехкара хьал тоадара. Вахаро хьахьекхад, правительства шерра дIакхайкаьча экономически стабилизаце программо, цунца цхьана аграрни реформа ергья аьнна деннача дешо а лийрхIар Ирана халкъ тувладе а помещикаштеи капиталисташтеи духьала цар лоаттабу къовсам мелбе а безам болаш хинна хилар.

Империалисташца барта яхара политика правительства мишта лоархI хьахьокхаш дола лакмусови каьхатилг хилар мохк СЕНТО блокаи Америка ВIашагIкхийттача Штаташцарча тIема союзаи юкъе дакъа лоацаш хиларах тIадожача декхараштa Иран тешаме хургья аьнна цо яьча заявленех. Ирански халкъ тIехь-тIехьа дикагIа кхеташ доагIа мехках империалистически державай агрессивни планаш чакхйоаха герз деш йолча авантюристически политика кхерамах. Из политика тийша болх боаллаш хилар кхы а дукхагIа гучадаьлар ирански халкъа машар безаш йолча паччахьалкхенашта духьала атомни тIом хьоабе аьнна къиза план кийчъяьраш керте латтача СЕНТО яхача блока къайлагIара документаш советски кепа йоазоно арадахарца дувзаденна. Цу тIа а Ирана доал ду гIозараш, цу документашкара гуш мадарра, раьза хиннад мехка дуккхача районех «Iоажала зона» яра. Цо чIоаггIа эгIаздигар ирански халкъ.

Иран тIема блокашта юкъера ялара тIехьарча, нейтралитетеи массадолча мехкашца вIаши гIойле йола гIулакхаш леладареи политика чакхъяхара тIеххьарча боламо чулаьцар Иранера массе тайпа нах. «ДIахо тIема блокашта юкъе хиларо, — белгалду «Эрадее Азербайджан» яхача газето, — дIахо а банкротство яр, керда декхараш хьерчадар, кхы а кхерамегIа йола кризис тIакхоачаяр мара кхы цхьаккха пайда бергбац Иранa...» ТIема союз иранцаша мишта лоархI хойташ дукха ха йоаццаш «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала тегерански корреспондентo яздора: «Цу мехка вахача моллагIча сагаца къамаьл ма доладинге а ховргда ВIашагIкхийттача Штаташцара союз вIалла ца лоархIаш хилар».

Ирана прогрессивни низаша тIа-тIа дукхагIа дIадех Ирана хIанзара политика хувцилга. Дерригача патриотически низаша империализманеи чурча реакценеи духьала лоаттабеча къовсама цхьа фронт хьаяра тIехьа латт уж.

Д. КАСАТКИН.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре
Йоккха зал **«Альба Регия».**
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
№ 1 йола зIамига зал — **«Альба Регия».**
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
№ 2 йола зIамига зал «берий сеанс» — **«БIарг тIа ца отта хозал».**
Долалу: 9, 11.
«Альба Регия».
Долалу: 3, 5, 7, 9.
№ 3 йола зIамига зал берий сеанс **«Конек-горбуноках бола фаьлг».**
Долалу: 9.15, 11.15.
«Америка француза бIаргашца».
Долалу: 1.15, 3.15, 5.15, 7.15.
«Безами белхами». Долалу: 9.15.

«Родина» яхача кинотеатре
Берий сеанс — **«Феца лелача шараца сигала гIолла никъ бар».**
Долалу: 9.
«Альба Регия».
Долалу: 12.20, 2.10, 4, 7.40, 9.25.
ДIаьхдаь сеанс — **«Боадон духьал».**
Долалу: 9.25.
«Америка француза бIаргашца».
Долалу: 5.30.
27-ча ноябре денз
«Битва в пути».

г. Грозне, Станични улицагIа, 11 вахача **Пономарев** Филадельф Хрисанфовича суде деннад городе Грозне, Переписной улицагIа, № 114 яха **Пономарева** Екатерина Федоровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда г. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Городе Грозне, Жданова улицагIа, 13 яхаш йолча гражданкас **Мартиросова** Неля Аршамовнас суде деннад городе Баку, Инглаб улицагIа № 111, квартал 1117, блок 3, квартира 27 вахача **Айрапетян** Альберт Хачатуновичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02208. Заказ № 6214.